

Vlaams
Parlement

vergadering **C62**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn

van 22 november 2017

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over een uniforme berekening van opstalvergoedingen voor windenergie – 150 (2017-2018)	4
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de nieuwe beperkingen vanwege Defensie op de plaatsing van windmolens – 97 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de nieuwe beperkingen van de militaire luchtvaart op de inplanting van windturbines en de werkzaamheden van de werkgroep ter zake in het kader van Windkracht 2020 – 99 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de uitvoering van het windplan Windkracht 2020 – 153 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de strengere maatregelen die Defensie oplegt bij het plaatsen van nieuwe windturbines – 416 (2017-2018)	6
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het aanmelden van PV-panelen – 152 (2017-2018)	22
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de verdere ontwikkeling van diepe geothermie en de mogelijke gevolgen van deze techniek – 207 (2017-2018)	25
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over kleine biomassacentrales in Vlaanderen – 344 (2017-2018)	28
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het afschakelplan – 345 (2017-2018)	30
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de aansluiting van windturbine-parken – 346 (2017-2018)	32

- VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de minimumnormen voor dakisolatie in de Vlaamse Wooncode
– 430 (2017-2018) 35
- VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de houding van de consument ten aanzien van de vrijgemaakte energiemarkt en de keuze van de energieleverancier
– 434 (2017-2018) 37

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over een uniforme berekening van opstalvergoedingen voor windenergie – 150 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, de Vlaamse overheid en de verzelfstandigde agentschappen hebben heel veel terreinen en gebouwen die mogelijkheden bieden voor zon, wind en misschien zelfs nog andere vormen van hernieuwbare energie. We stellen echter vast dat elk agentschap een eigen rekenmethodiek hanteert om vergoedingen te vragen als men er bijvoorbeeld aan een windproject denkt. We stellen ook vast dat er een grote discrepantie bestaat tussen de berekeningsmethode voor de onrendabele top van een groenestroominvestering door het Vlaams Energie Agentschap (VEA) en de vergoedingen die door de Vlaamse verzelfstandigde agentschappen worden gevraagd.

U hebt aangegeven dat u zou overleggen met minister Weyts, voor gebouwen en gronden onder Mobiliteit en Openbare Werken, met minister Homans, voor de overheidsgebouwen, en met minister Schauvliege, voor gebouwen en gronden onder het beleidsdomein Omgeving, om tot een transparante, eenduidige en billijke bepaling te komen voor de vergoeding van de opstalrechten. We stellen vast dat het nu meestal gebeurt met een vorm van tendering, waarbij men aan de kandidaat-projectontwikkelaars vraagt wie het meeste biedt om een project te doen.

Minister, op welke manier hebt u met de collega's overlegd om tot een transparante, eenduidige en billijke bepaling te komen voor de vergoeding van de opstalrechten? Wat was het resultaat van dat overleg? Welke doelstellingen worden vooropgesteld en wat is de timing om ze te realiseren?

In Nederland werkt de overheid met een totaal ander concept. Daar werkt men met een vergoeding per opgewekt megawattuur. Men kijkt dus niet naar de ligging van het terrein of het soort project dat erop komt, maar men gaat kijken hoeveel megawattuur er wordt opgewekt, en in functie daarvan krijgt de overheid een bepaalde vergoeding. Is dat geen mogelijke piste die we ook in Vlaanderen zouden kunnen toepassen?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Bedankt voor uw vraag, mijnheer Gryffroy. Het klopt dat er vandaag geen uniforme berekening bestaat voor de opstalvergoeding voor windturbines op terreinen die in het bezit zijn van de Vlaamse overheid. Uit cijfers van projectontwikkelaars blijkt inderdaad dat sommige publieke terreinen zelfs de duurste opstalrechten kennen, vaak omdat zij energetisch wel gunstig gelegen zijn.

In de berekeningsmethodiek van de onrendabele top hanteert het VEA een maximumbedrag van 5000 euro. In de realiteit wordt vaak meer geboden voor bepaalde zones. U zou kunnen denken dat in dat geval oversubsidiëring ontstaat, omdat ontwikkelaars bereid zijn om meer te betalen dan wat de berekening toelaat. In de praktijk blijkt echter dat ontwikkelaars inboeten op het hun beloofde rendement. Want het is vaak een race om nog een windmolen te kunnen zetten. Dat gebeurt dan in hun optiek van: beter aan minder rendement dan aan geen rendement, wanneer de ontwikkelaar geen turbine kan zetten.

Om dat probleem deels op te lossen, heb ik vorige maand aan de Vlaamse Regering inderdaad voorgesteld om een aantal optimalisaties te doen aan het ondersteuningssysteem. Een van die optimalisaties is dat het beloofde projectrendement daalt van 8 naar 7,5 procent. Die maatregel zou er ook voor moeten zorgen dat er minder exuberante bedragen worden geboden voor de gronden.

Wat betreft de timing van het overleg waarnaar u in uw vraag verwijst, moet ik u meedelen dat het overleg nog moet worden opgestart. Mijn administratie geeft op dit moment uitvoering aan het Windkracht 2020-plan, dat op dit moment mijn prioriteit heeft, inclusief de verschillende werkgroepen rond luchtvaartbeperkingen. Maar ik heb toch opnieuw aan mijn administratie gevraagd om contact op te nemen met de administraties van de betrokken collega's, om inderdaad te trachten tot een uniforme vergoeding te komen. Dat is geen evidentie, want dat betekent wel een oplossing voor ons probleem, maar we moeten er ook voor zorgen dat de entiteiten niet opeens worden geconfronteerd met minder inkomsten voor de gronden dan ze hadden voorzien. Het moet natuurlijk wel de bedoeling zijn om die hoge bedragen te vermijden.

De piste die u aanhaalt, is interessant. We gaan die onderzoeken. Wij kunnen natuurlijk maar beslissen over de vergoedingen die wij zelf vragen voor onze eigen gronden. Het is niet mijn bedoeling om een dergelijke berekeningsmethode in te voeren in de berekening van de onrendabele top.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Bedankt, minister. Het gaat inderdaad over eigen gronden, voor alle duidelijkheid. Je kunt dat inderdaad niet opleggen aan landbouwers enzovoort. Nu zie je heel vaak dat voor een bepaalde entiteit overal dezelfde opstalvergoedingen gevraagd worden. Of het nu in Limburg of aan de kust is, diezelfde entiteit vraagt dezelfde vergoeding. Als je per megawattuur zou werken, zou dat ook rechtvaardiger zijn, want als er in Limburg minder mogelijkheden tot windenergie zijn per windmolen, dan betaal je ook maar in functie van wat je effectief hebt kunnen produceren. In die zin denk ik dat het voor eigen gronden wel degelijk interessant kan zijn.

U had het over die 5000 euro in de berekeningsmethodiek van de onrendabele top. Het gaat soms over hallucinante bedragen. Ik hoor bedragen tot 100.000 euro. U zegt dan dat de projectontwikkelaars minder rendement zouden halen, maar de perceptie is wel totaal anders. De mensen vinden het nog te veel gesubsidieerd. U laat het beloofde projectrendement dalen van 8 naar 7,5 procent, maar ik heb ook nooit cijfers gezien van de sector zelf, dat ze graag 100.000 euro bieden en daardoor toch minder rendement halen.

Ik heb die cijfers nooit op tafel gekregen. Daardoor blijft de perceptie bestaan dat de bedragen hallucinant hoog zijn en dat klinkt onrechtvaardig.

Het is geen evidentie voor de entiteiten om het systeem eventueel plots te veranderen, dat men minder inkomsten zou kunnen hebben dan werden begroot, maar het gaat om het rechtvaardigheidsgevoel. Het is een vestzak-broekzakoperatie, want we betalen die certificaten uiteindelijk wel via onze factuur. Voor een gemiddeld gezin bedraagt dat rond de honderd euro voor 3500 kilowattuur verbruik. Als men uitgaat van het principe van tenderen en degene die het meest biedt, het project mag komen doen, is dat minder goed qua perceptie. Daarom denk ik dat het zeer nuttig zou zijn dat u mijn voorstel van het Nederlandse systeem voor eigen gronden goed bestudeert.

Minister Bart Tommelein: We moeten inderdaad alles in ogenschouw nemen. Als minister van Begroting zie ik dat ook graag, als de rekening op het einde maar klopt. Mijn collega's zijn het daar echter niet altijd mee eens, zeker als het

gaat om groenestroomcertificaten. Dat gaat zelfs niet eens via de begroting. Dat gaat via een eigen systeem, via de energiefactuur van de verbruikers. Als men aan een minister vraagt om in te boeten op zijn eigen budget, dan krijg je natuurlijk altijd een discussie. Dat is dan nog maar binnen de eigen regering. We spreken dan nog niet over de minderinkomsten die bijvoorbeeld uit gronden zouden worden gehaald als het over een andere regering gaat, als het bijvoorbeeld gronden zijn van de federale overheid, of zelfs van lokale overheden.

In theorie hebt u gelijk. Het is een heel mooi principe: overheid is overheid, samenleving is samenleving. In het algemeen belang zouden we daar zo moeten over denken. Ik heb daar als minister van Begroting geen enkele moeite mee om dat zo te doen, maar een vakminister heeft de opdracht om te vechten voor zijn brokken. We gaan alles in ogenschouw nemen. Het belangrijkste is ervoor te zorgen dat die windmolens er komen. Anderzijds moet bij aanbestedingen ook met Europese regels worden gewerkt. Er moet dus met een aantal zaken rekening worden gehouden, maar we gaan het overleg opstarten. We weten waar we naartoe moeten, waar we willen landen. Ik zit op één lijn met u, maar het moet in de praktijk natuurlijk uitvoerbaar zijn.

Andries Gryffroy (N-VA): We moeten inderdaad voor het algemeen belang gaan. Ik zie trouwens dat mijn vraag van ongeveer een jaar geleden dezelfde was. Toen was de tendens 25.000 tot 30.000 euro. Nu hoor ik al meer dan 50.000 euro. Het verergert dus alleen maar. Ik wil gewoon meegeven dat het onrechtvaardig overkomt bij de mensen. Het Nederlands principe vind ik helemaal niet slecht.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de nieuwe beperkingen vanwege Defensie op de plaatsing van windmolens – 97 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de nieuwe beperkingen van de militaire luchtvaart op de inplanting van windturbines en de werkzaamheden van de werkgroep ter zake in het kader van Windkracht 2020 – 99 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de uitvoering van het windplan Windkracht 2020 – 153 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de strengere maatregelen die Defensie oplegt bij het plaatsen van nieuwe windturbines – 416 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Mijn vraag gaat over iets wat ons allemaal beroert: windenergie en de ontwikkeling ervan, noodzakelijk in functie van onze

subdoelstellingen voor 2020 – er zijn nog zowat driehonderd bijkomende windturbines nodig om de doelstellingen 2020 te halen, maar ook later zijn er nog veel meer nodig in functie van latere doelstellingen, die van 2030 en verder.

Een van de eeuwige struikelblokken is de relatie tussen de luchtvaart en de windturbines. Er is de burgerluchtvaart met overleg met Belgocontrol waar positieve resultaten zouden worden geboekt. Anderzijds is er de poot Defensie die een en ander te zeggen heeft als het gaat over het luchtruim, niet onterecht, uiteraard. Daar zijn en blijven blijkbaar een aantal obstakels.

Dat was nochtans een van de acties uit uw windplan Windkracht 2020, een thematische werkgroep Defensie, waarbij u de sector van de windenergie hebt betrokken. De doelstelling was afstemming te vinden tussen de bezorgdheden rond veiligheid vanuit de hoek van Defensie en anderzijds meer ruimte voor windenergie te creëren. Onder die actie staat letterlijk het volgende: "Onder trekkerschap van de Vlaamse sectorfederatie voor windenergie wordt een werkgroep opgericht met gemandateerden uit de militaire administratie die de prioritaire knelpunten bepalen en nagaan welk potentieel daar kan worden ontsloten. Op basis van dit werk, zal de werkgroep onder mandaat verder onderhandelen in de werkgroep om voor deze knelpunten tot een gestructureerde oplossing te komen."

Ik ben benieuwd of we effectief zicht hebben op het bijkomend potentieel dat kan worden ontsloten, en nog meer, of we een gestructureerde oplossing hebben. Ondertussen zijn er wel wat brieven over en weer gegaan. Recent was er nog een schrijven van de Vlaamse WindEnergie Associatie (VWEA) waarin verwezen werd naar een overleg met uw collega van Defensie, de heer Vandeput. Men wil zich blijven inzetten om tot een oplossing te komen, maar die oplossing is blijkbaar wel veraf, zoals blijkt uit een eerder schrijven van VWEA. Helemaal tegengesteld aan het uiteindelijke doel van de actie uit het windplan blijken de nieuwe richtlijnen van Defensie nog stringenter te zijn dan voorheen.

Dat schrijven komt toevallig gelijktijdig met de berichtgeving dat Belgocontrol zijn richtlijnen voor windmolens wel op een positieve manier heeft herzien. Er zou een overzichtskaart worden uitgewerkt met drie typezones. Er zijn de rode zones waar absoluut geen windmolens gebouwd kunnen worden. In geval van plannen om een windmolen te plaatsen in een oranje zone moet een onderzoek gebeuren. De derde zone is lichtblauw gekleurd, en voor aanvragen in die zone moet Belgocontrol een analyse uitvoeren. Via de overzichtskaart hoopt Belgocontrol heel wat onduidelijkheid weg te nemen, administratieve rompslomp te verminderen en meer mogelijkheden te creëren voor de bouw van windturbines zonder de veiligheid van de luchtvaartactiviteiten in het gedrang te brengen.

Een van de opmerkingen in de brief van de VWEA is de beperkte geldigheidsduur van de adviezen, wat de herziening van de adviezen mogelijk maakt. Dit staat helemaal in contrast met de aanpak van Belgocontrol, dat de interne procedure zo heeft aangepast dat adviezen sneller verleend zullen worden en niet meer aangepast kunnen worden in de loop van een procedure.

Minister, u hebt een schrijven ontvangen van Defensie met hun analyse over de problematiek met betrekking tot de plaatsing van windmolens in de omgeving van militaire installaties. Wat betekent dit ten aanzien van de opdracht die u zichzelf en de werkgroep hebt gesteld in het windplan? Is uw analyse ook dat de nieuwe richtlijnen van Defensie bijkomende belemmeringen vormen voor de plaatsing van windmolens? Wat is de impact daarvan op het behalen van onze doelstelling tegen 2020? Welke stappen zult u zetten om de bestaande en nieuwe knelpunten weg te werken? Kunt u toelichting geven bij het positieve verhaal van Belgocontrol met de overzichtskaart met de drie types zones? Op welke manier kan dit een positieve impact hebben op de doelstelling? Zou deze methodologie

ook kunnen worden toegepast door Defensie? Kunt u een stand van zaken geven van de andere acties uit het windplan?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, het is niet mijn gewoonte om veel te herhalen, en ik zal dat ook deze keer niet doen. Deze vraag is al begin oktober ingediend. Vorige week bent u daar tijdens de bespreking van de beleidsbrief al kort op ingegaan.

De heer Bothuyne heeft het probleem perfect geschetst. We hebben tijdens de voorbije maanden diverse mails gekregen van de Vlaamse WindEnergie Associatie om hun bekommernissen uit te drukken in verband met de eventuele verstrenging van de richtlijnen door Defensie. Er zijn wat brieven heen en weer gegaan tussen de associatie, uzelf en minister Vandeput. Anderzijds zijn er ook de nieuwe richtlijnen van Belgocontrol die ingaan tegen de verstrenging door Defensie.

Dit dossier sleept al een tijdje aan. Op 3 mei 2017 verklaarde u in deze commissie: "Een werkgroep met de Vlaamse overheid en de militaire diensten, onder trekkerschap van de sectorfederatie, werkt intussen actief aan oplossingen. Ook hiervan verwacht ik dat we tegen de zomer" – deze is ondertussen al gepasseerd – "concrete resultaten zullen kunnen voorleggen." In de laatste mail die we enkele dagen geleden hebben gekregen, heb ik kunnen lezen dat er gesprekken zijn geweest maar dat van concrete resultaten nog geen sprake is.

Minister, wat is de stand van zaken van dit dossier? Hoe bent u in overleg met de federale minister van Defensie? Welke resultaten zijn er al geboekt? Is er inderdaad sprake van een verstrenging van de regels door Defensie? U gaf vorige week te kennen dat een aantal bemerkingen van Defensie niet correct zijn omdat bijvoorbeeld Belgocontrol andere richtlijnen hanteert. U zet zwaar in op windmolens, maar niet alleen Defensie is terughoudend inzake het plaatsen ervan. Er staan al behoorlijk wat windmolens, waardoor de ruimte beperkter wordt. In West-Vlaanderen bijvoorbeeld is men nogal terughoudend om vergunningen af te leveren voor nieuwe windmolens. Is dit een algemeen gegeven? Klopt het dat het steeds moeilijker wordt om vergunningen af te leveren voor windmolens?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, eind 2016 lanceerde u het plan Windkracht 2020, waarin u de ambitie formuleert om meer en op een snellere manier windturbines in Vlaanderen te kunnen plaatsen. Concreet gaat het over een extra productie van 1563 gigawattuur tegen 2020. Dat komt overeen met een jaarlijkse stijging van 390 gigawattuur. U hebt de assumptie gemaakt van de techniek van 2,5 megawatt tegen 2020. Dit kan alleen als de drempels worden weggehaald en er een versnelling hoger wordt geschakeld. Deze ambities hebt u uitgeschreven.

In juni 2017 stelde ik een schriftelijke vraag om de cijfers te kennen op 1 januari 2017. Er was toen sprake van 417 grootschalige windturbines die operationeel zijn. U hebt blijkbaar gevolg gegeven aan een van mijn vorige vragen om ervoor te zorgen dat de cijfers sneller up-to-date zijn. Ik dank u daarvoor. Op de bewuste websites is nu inderdaad te zien wat het geïnstalleerd vermogen is en het aantal stuks op 30 september 2017. Nu zitten we op 448 stuks, wat betekent dat er 31 stuks bij zijn gekomen op 9 maanden tijd. Dat zullen er dus op jaarbasis ongeveer 40 zijn. Uw doelstelling was om er minstens 70 per jaar extra bij te hebben.

Ze hebben een geïnstalleerd vermogen van 986 megawatt, negen maanden terug was dat nog 924 megawatt. Ze produceerden 1547 gigawattuur elektriciteit. Dat

komt overeen met het jaarlijks verbruik van 442.000 gezinnen. Opvallend is dat er gemiddeld steeds meer turbines van een groter type en met een hoger rendement worden geplaatst. Op bepaalde locaties worden in plaats van drie kleinere windmolens soms twee grotere windmolens geplaatst, omdat die meer vollasturen kunnen draaien en dus een hoger rendement hebben. De kostprijs per megawatt is dan ook iets lager. De windmolens die in 2016 in dienst zijn genomen, hadden een gemiddeld vermogen van 2,7 megawatt. In 2015 was dat nog 2,5 megawatt. Vorig jaar werden 41 extra grootschalige windmolens operationeel. Er wordt verwacht dat er in 2017 ook 41 bijkomen. Dat is goed voor 281 gigawattuur extra, maar minder dan de jaarlijks vooropgestelde doelstelling van 390 gigawattuur.

Minister, tijdens de bespreking van het tenderen van windenergie in de commissievergadering van 19 oktober 2016 gaf u aan geïnteresseerd te zijn om te kijken naar nieuwe systemen om investeringen in windenergie zo kostenefficiënt mogelijk te realiseren. U plaatste wel vraagtekens bij de mogelijkheid om dit op korte termijn te realiseren, maar u gaf wel aan dat het een mogelijkheid kan zijn voor de toekomst.

In het buitenland vinden we eveneens interessante goede praktijken. De windturbines op zee in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk zijn immers goedkoper dan de windmolens op land in Vlaanderen. Intussen is de prijs voor offshore elektriciteitsproductie in België niet langer 132 euro per megawatt, maar wel 79 per megawatt, bij 4100 vollasturen.

Wat is de stand van zaken van Windkracht 2020? Op welke manier zullen de doelstellingen in dat plan worden gehaald, gezien de achterstand die we in 2016 hebben opgelopen? Hoe kunnen we tot een voldoende grote versnelling komen?

Windkracht 2020 heeft de ambitie om de drempels, zoals de geblokkeerde dossiers bij de raad voor vergunningsbetwistingen, weg te werken. Inzake de samenwerking met defensie en luchtvaart werden bijvoorbeeld middelen gereserveerd. Hoe zullen de middelen worden ingezet? Zijn daar al afspraken over gemaakt?

Belgocontrol heeft eveneens recent een nieuwe kaart gepubliceerd voor de inplanting van windturbines. Is de nieuwe kaart van Belgocontrol in overleg met uw departement opgemaakt? Hoe evalueert u deze nieuwe kaart? Is er nog ruimte voor verbetering, kan men met investeringen in nieuwe installaties nog verder gaan?

Wat heeft het overleg met de provincies en gemeenten reeds opgeleverd? Hoe heeft dit het draagvlak vergroot? Heeft dit reeds concrete projecten op het goede spoor gekregen? Zo ja, welke? Hoe verloopt deze samenwerking?

Hebben de Vlaamse provincies de gebieden reeds afgebakend? Wat gaat u doen met de gebieden die de provincies hebben uitgesloten? Is het opportuun om die opnieuw te evalueren?

Op welke manier heeft u nieuwe, innovatieve systemen bekeken of onderzocht om op een betere en goedkopere manier windturbines in Vlaanderen te realiseren? Welke concrete resultaten zijn er?

Tot slot nog dit: mijn vraag dateert al van eind september of begin oktober en werd nu aan de meer recente vragen over defensie gekoppeld, maar ze is veel ruimer dan de vragen die specifiek gaan over het defensiedossier.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Mijn vraag gaat inderdaad specifiek over de maatregelen die Defensie oplegt bij het plaatsen van nieuwe windturbines en de

evolutie die we in dat verband al dan niet waarnemen. In het kader van de conceptnota Windkracht 2020 werd het technisch en maatschappelijk aanvaardbaar windpotentieel in Vlaanderen nauwkeuriger in kaart gebracht. Een eerste analyse van de vergunningendatabank gaf hierbij aan dat een bijkomend vermogen van 500 megawatt aan windturbines volledig vergund was. Dit vermogen kan tegen 2020 worden gerealiseerd. Verdere simulaties moeten uitwijzen welk potentieel, en onder welke voorwaarden, nog bijkomend kan worden ontwikkeld.

Op 14 november kopte De Standaard: 'Defensie vecht tegen windmolens'. In het artikel legt Defensie uit dat er uit veiligheidsoverwegingen een totaalverbod voor windturbines wordt ingesteld rond de luchtmachtbases van Koksijde en Florennes. Minister, volgens u vraagt Defensie bovendien meer aanvullende studies om de gevolgen van de plaatsing van windmolens in te schatten, waardoor zowat heel Vlaanderen aan bijkomend onderzoek wordt onderworpen.

Wat betekent dit totaalverbod op het plaatsen van windturbines rond de luchthaven van Koksijde? Hoe groot is de perimeter die Defensie hanteert voor dit totaalverbod? Welk potentieel aan vermogen uit windenergie gaat hierdoor verloren? Betekent deze verstrenging ook een probleem voor het vermogen dat reeds vergund was? Over hoeveel turbines en over welk vermogen spreken wij dan?

U verwijst in het krantenartikel naar aanvullende studies die Defensie zou vragen bij het inplanten van nieuwe turbines. Welke aanvullende studies bedoelt u? Wat betekent dit in de praktijk? Wordt de – toch al lange – vergunningsprocedure voor het inplanten van windturbines hierdoor verzwaard? Wordt de kans op een positief advies van Defensie voor het plaatsen van een windturbine hierdoor verkleind? Welk potentieel aan windenergie kan hierdoor verloren gaan? Welk vermogen zou hierdoor niet kunnen worden gerealiseerd?

Hoe verhoudt het standpunt dat Defensie aanneemt inzake het plaatsen van bijkomende windturbines zich tot de standpunten die worden ingenomen door Defensie in Nederland, Frankrijk en Duitsland? Welke perimeters waarbinnen er een totaalverbod op het plaatsen van windturbines geldt, worden er gehanteerd in die landen? Legt Defensie in die landen hoogtebeperkingen van de windturbines op? Defensie zou aanvullende studies vragen bij het plaatsen van nieuwe windturbines. Worden deze aanvullende studies ook gevraagd in Nederland, Frankrijk en Duitsland?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Voorzitter, collega's, het windplan Windkracht 2020 is, als ik het goed voorheb, nog geen jaar oud is. De beslissing viel eind december vorig jaar in het Limburgse Alden Biesen. En binnenkort moet ik weer naar Limburg, mijnheer Danen, voor een bijkomende vergadering van het Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat (SALK).

In het kader van de uitvoering van dat windplan Windkracht 2020 is een werkgroep Defensie opgericht, getrokken door de sectorfederatie, met de bedoeling om concrete, potentiële locaties voor windenergie in Vlaanderen in de omgeving van militaire luchtvaart- en radarfaciliteiten te onderzoeken. Eind deze maand zullen de resultaten van het studiewerk worden gepresenteerd. Het is nu al overduidelijk dat verdere stappen zullen moeten worden gezet.

Waals minister van Energie Crucke heeft me gevraagd om gezamenlijk stappen te zetten. Het is uiteraard niet alleen de Vlaamse overheid die de problematiek vooruit kan doen gaan, maar ook de Waalse Regering. In Brussel zal dat iets minder het geval zijn: ik zie in Brussel nog niet direct grote windmolens opduiken. Minister Crucke heeft dus gevraagd om samen met federaal minister van Defensie Vandeput een overleg op te starten op ministerieel niveau.

Dat geldt volgens mij ook voor zonnepanelen en alle hernieuwbare energievormen. Ik heb fiscale maatregelen genomen inzake de onroerende voorheffing om ervoor te zorgen dat we op militaire domeinen meer kunnen. Als we dat in Wallonië en Brussel op dezelfde leest schoeien, hebben we in heel het land dezelfde regeling.

Er zijn nog andere federale ministeries, niet alleen Defensie, met enorm veel potentieel: Mobiliteit bij minister Bellot, bpost bij minister De Croo, overheidsgebouwen bij minister Jambon. De federale collega's inzetten bij hernieuwbare energie is niet onbelangrijk.

Deze week heb ik federaal minister van Energie Marghem horen zeggen dat 'de regels het maar moeten oplossen'. Ik wil er minister Marghem van hieruit – maar ik zal het haar ook persoonlijk zeggen, ik zie haar toch regelmatig in verband met het Energiepact – op wijzen dat de federale overheid nog ontzettend veel kan doen op het vlak van hernieuwbare energie. Dat is gigantisch qua potentieel, om nog maar niet te spreken van de Noordzee, ook een federale bevoegdheid. De offshore windmolenparken spelen toch een niet onbelangrijke rol in het hernieuwbare energiepark van België. Het is iets te gemakkelijk van minister Marghem om te zeggen dat de regels het maar moeten oplossen. Trouwens, wij zijn vast van plan om dat te doen, zowel minister Crucke, als Brussels minister van Energie Fremault als ikzelf. Maar we hebben daarbij de steun van de federale overheid en ministeries nodig. Bij dezen dus mijn toch wel vrij duidelijke boodschap aan de federale collega's.

Ik heb inderdaad ook geld vrijgemaakt om concreet zones te helpen ontsluiten waar burgerluchtvaart- en radaractiviteiten een bijzondere uitdaging vormen. Belgocontrol onderzoekt op dit moment hoe door slimme investeringen en operationele aanpassingen bijkomende windturbines kunnen worden gebouwd in gunstige zones. Mijn kabinet, het kabinet van collega Schauvliege, Belgocontrol en de betrokken provincies werken aan een vernieuwde aanpak zodat luchtvaartbeperkingen worden weggewerkt. Ik hoop binnenkort een samenwerkingsprotocol te ondertekenen om specifieke zones energetisch te gaan optimaliseren. We zullen dan ook van de windenergiesector verwachten dat er wordt samengewerkt om deze zones te ontwikkelen. Daarnaast kan ik ook bevestigen dat minister Bellot een werkgroep luchtvaartbeperkingen opricht onder leiding van het directoraat-generaal Luchtvaart van de FOD Mobiliteit. Deze tweesporen-aanpak zou tot effectieve resultaten moeten leiden.

De nieuwe richtlijnen gepubliceerd door Belgocontrol worden op dit moment geanalyseerd. Ik kan enkel bevestigen dat ik achter de doelstelling van het plan sta: a priori duidelijkheid verschaffen waar er wel degelijk turbines kunnen komen. Indien het huidige plan te beperkend is, kunnen we samen met Belgocontrol en de windenergiesector aan optimalisaties werken. Ik ben verheugd dat Belgocontrol een zeer duidelijk signaal geeft, dat ze optimaal willen samenwerken om de doelstellingen te bereiken. Ik kan ook verzekeren dat zij willen meewerken aan het faciliteren van meer windenergie. Ik heb dat zelf gemerkt. Belgocontrol heeft me op de Open Bedrijvendag persoonlijk uitgenodigd en ik heb hen een bezoek gebracht. Ze hebben me hun manier van aanpak uitgelegd.

Mijnheer Sintobin, als ik positief gestemd ben over iets, dan kan dat uitkomen. Ik geef wel toe dat ik wat ontgoocheld ben en een gelijkaardige aanpak had verwacht van Defensie. Er is blijkbaar een groot verschil tussen de burgerluchtvaart en de militaire luchtvaart. De burgerluchtvaart zoekt mee naar oplossingen voor dezelfde problemen, en Defensie komt af met argumenten die eerlijk gezegd niet altijd steek houden. Ik weet niet of de argumenten die in de krant staan de argumenten zijn die men heeft gebruikt, want wat in een krant staat, is niet altijd juist.

Van F-16's in Koksijde heb ik de laatste tijd niet veel gemerkt, want daar landen ze zelfs niet. Als F-16's niet in staat zijn om hindernissen te detecteren en te

ontwijken, dan heb ik daar toch vragen bij. Maar goed, ik ben geen specialist ter zake. Ik heb wel mijn militaire dienstplicht gedaan, maar dat is lang geleden en het was bij de zeemacht. Van luchtvaart ken ik dus niet zo heel veel. Ik heb duidelijk het signaal gegeven dat Jean-Luc Crucke en ikzelf met federaal minister Vandeput eens rond de tafel moeten zitten om na te gaan hoe we dat verder aanpakken.

Met het windplan Windkracht 2020 zet Vlaanderen in op een indicatieve bijkomende elektriciteitsproductie van 1563 gigawattuur uit windenergie tegen 2020. Het windplan heeft daarom als hoofdbedoeling enerzijds een samenwerkingsverband op te zetten waarin de Vlaamse provincies, samen met de Vlaamse overheid, de sector en de steden en gemeenten de realisatie van de doelstelling voor windenergie op land faciliteren, en anderzijds is de conceptnota een rollend actieplan. We moeten er ook voor zorgen dat het een dynamische werking heeft en geen statische.

De provincies werken op dat vlak heel goed samen en hebben in overleg met het Vlaams Kernteam hun engagement kenbaar gemaakt. Ik heb geregeld contact met de gedeputeerden en met de gouverneurs, die me regelmatig op de hoogte houden van de stand van zaken en mij opportuniteiten en bedreigingen meedelen. Op dit moment werken we aan de verdere uitwerking van het pact dat al deze engagementen samenbrengt.

Het is uw plicht om naar een stand van zaken te vragen, maar als ik zeg dat het windplan eind vorig jaar door de regering is goedgekeurd, en de eerste vragen over het windplan komen binnen na het zomerreces, dan moeten we ook eerlijk toegeven dat we iets meer dan een half jaar de tijd hebben gehad om stappen te zetten. Rome is ook niet op één nacht gebouwd. Sowieso is er dus nog heel veel werk.

Mijnheer Sintobin, ik weet dat negatieve adviezen over windmolens gemakkelijk in de pers komen. Elke weigering van windmolenprojecten komt in de pers, en ook alle adviezen van gemeenten, die maar adviezen zijn, komen in de pers. Maar de studies blijven ongewijzigd: 70 procent van de Vlamingen staat achter windenergie, 20 procent van de Vlamingen heeft daar geen duidelijke mening over. Slechts een zeer beperkt gedeelte van de bevolking verzet zich tegen windmolens, zelfs in de onmiddellijke nabijheid van woon- en dorpskernen. Het is niet omdat een kleine groep veel lawaai maakt en blijkbaar af en toe zijn slag thuishaalt, dat niet veel mensen achter het potentieel van windmolenprojecten staan.

Ik stel vast dat zeker de provincies, maar ook heel wat gemeenten en steden, proactief meewerken. We moeten dat dan ook concreet verder opvolgen. We gaan dus ook de kleine en middelgrote turbines ondersteunen met een eenmalige investeringssteun. Hiervoor werd in de begrotingsopmaak van 2018 in 4,2 miljoen euro voorzien. Kleine windturbines kunnen een bijdrage leveren aan de hernieuwbare energieproductie. Ik merk op het terrein bij heel veel bedrijven en ook landbouwbedrijven dat ze daar vragende partij voor zijn.

Ook de kostenefficiëntie moeten we bewaken in het uitrollen van bijkomend potentieel aan hernieuwbare energie. Wij onderzoeken ook de mogelijkheden voor het tenderen van steun. Uit expertenstudies blijkt dat er voornamelijk voordelen zijn wanneer er voldoende marktspelers zijn zodat er concurrentie is. In Vlaanderen blijft het aantal marktspelers beperkt. Het risico op projecten die niet kunnen worden uitgevoerd, is dan ook reëel. Het tenderen is ook juridisch complexer. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat we hier geen stappen vooruit proberen te zetten, maar een oplossing op korte termijn, zeker inzake onze doelstelling 2020, is niet onmiddellijk te verwachten.

Ik zie wat er aan het gebeuren is in het Energiepact, dat op dit moment wordt besproken. We moeten niet denken dat na 2020 het werk af is. Als u zegt dat

Vlaanderen vol staat met windmolens, dan is dat toch overdreven. Vlaanderen staat helemaal niet vol met windmolens. Er is nog heel wat potentieel en er zijn ook veel gebieden met potentieel. Havengebieden, industriegebieden en autosnelwegen hebben nog altijd veel ruimte om windmolens te plaatsen. In bepaalde rurale gebieden, waar trouwens heel veel plaats is, is er soms nog het meeste verzet. Dat is maar een vaststelling die ik doe, mijnheer Sintobin. Op plaatsen die interessant en rendabel zijn en waar veel wind is, vindt men dit een inbreuk op het mooie landschap.

Zowel de minister-president, in alle toespraken die hij al heeft gedaan, als ikzelf vinden dat het landschap geen reden mag zijn om te stoppen met de productie van windenergie.

Wat Koksijde betreft, helpt het uitvaardigen van een totaalverbod binnen CTR-zones de ontwikkeling van meer turbines hoegenaamd niets. Het zorgt inderdaad voor meer drempels, in plaats van een zeer doelgerichte aanpak, die uiteraard ook rekening houdt met het op een veilige manier uitvoeren van de luchtvaartactiviteiten. Ik zeg niet dat het letterlijk is gezegd door mijn collega – ik zal hem dat ook vragen – maar ik vind het nogal kort door de bocht dat wij geen aandacht zouden hebben voor de veiligheid van de luchtvaart. Ik ben altijd bereid om veiligheid voorop te plaatsen. Veiligheid is zeer belangrijk, maar het mag natuurlijk geen drogreden zijn om te zeggen dat we het niet doen.

Binnen die werkgroep zullen we er bij Defensie op aandringen om de maatregel opnieuw in overweging te nemen, om alsnog bijkomend potentieel rond de luchthaven te bewerkstelligen.

Ik steek ook niet onder stoelen of banken dat het gerucht dat Koksijde toch geen echt verschrikkelijk lang leven meer zou zijn beschoren als militaire luchthaven, bestaat. Heel wat mensen zijn vragende partij om deze militaire luchthaven te doen verdwijnen. Er zijn alleszins al reële plannen, al is dat niet op korte termijn. Binnen onafzienbare tijd zullen we misschien de boodschap krijgen dat de activiteit van het ministerie van Defensie in Koksijde wordt afgebouwd of verdwijnt. Als uitgerekend daar dan zou worden gevochten om geen windmolens te krijgen, zou dat toch wel zeer triest zijn.

Hetzelfde kan worden gesteld voor de toepassing en de interpretatie van de Eurocontrol radarrichtlijnen inzake windturbines. Op zich is het onderzoeken van de impact van windturbines in de omgeving van radar- en luchtvaartinfrastructuur een evidentie. Het lijkt me logisch dat dat onderzocht wordt. Net zozeer is het evident dat we dat doen op internationaal afgesproken manieren. Ik kan me niet van de indruk ontdoen dat er af en toe iets is dat niet klopt.

Toen ik een aantal jaren geleden naar Pisa reed en de luchthaven van Livorno passeerde, zag ik op het uiteinde van de luchthaven van Livorno windmolens. Onlangs zag ik in een filmpje van een vliegtuig dat opsteeg op Schiphol verschillende windmolens in de onmiddellijke nabijheid van de luchthaven van Schiphol. En er zijn toch ook internationale afspraken? Zijn we dan zoveel strenger dan andere autoriteiten in andere landen? We moeten er natuurlijk rekening mee houden dat niet alle luchthavens hetzelfde zijn. Maar het kan toch niet dat alle luchthavens in België sowieso strengere eigenschappen, normen, aanvliegroutes of procedures hebben dan alle andere luchthavens in de wereld?

Veiligheid is en blijft absoluut prioriteit nummer één. Ik ondersteun dat. Maar ik betwijfel of dit niet kan samengaan met meer potentieel aan hernieuwbare energie.

Mijnheer Gryffroy, ik besluit. Ik stelde in de beleidsbrief al dat de problematiek van het behalen van de doelstellingen hernieuwbare energie, zeker op het vlak

van windenergie, niet samengaat met ondersteuningsmechanismen en met het hebben van heel veel middelen om mensen of maatschappijen ervan te overtuigen windenergie te plaatsen, maar veel meer te maken heeft met de onverdroten wil en overtuiging van iederéén om ervoor te zorgen dat drempels worden weggewerkt en dat we vergunningen kunnen krijgen. Want we kunnen natuurlijk afmeten hoeveel windmolens er worden geplaatst, maar u weet net als ik dat ik niet tussenkom in vergunningen, nooit ofte nimmer, niet pro of niet contra. Dat is niet mijn bevoegdheid, maar de bevoegdheid van andere mensen, van mijn collega en van andere verantwoordelijken in dit land.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Er waren natuurlijk ook heel veel vragen. Het windplan is dan wel bijna een jaar oud, maar de ambities wat betreft windenergie zijn nog aangescherpt in de voorbije maanden. Dat leidt natuurlijk tot vragen en bezorgdheden op het terrein en dus ook hier in dit huis.

We zijn blij dat u op één lijn zit met uw collega Crucke, ook ten aanzien van uw federale collega-ministers. Er is een soort copernicaanse revolutie nodig waarvoor Kris Peeters als minister-president heeft gepleit: het energiebeleid moet worden vormgegeven vanuit de bevoegdheden die de deelstaten hebben. De federale overheid heeft een aantal belangrijke andere energiebevoegdheden of met energie gerelateerde bevoegdheden die faciliterend moeten werken voor de doelstellingen die we ons in deze deelstaat of deelstaten stellen. Hetzelfde geldt dus ook voor Defensie, die hiervoor een stuk moet faciliteren om onze doelstellingen te halen.

Minister, wanneer plant u dat overleg met collega Vandeput concreet in? U hebt het over het eind van deze maand. Dat is dus binnen een week. Hebt u het studiewerk klaar met betrekking tot de problematiek met Defensie? Welke studiewerk? Wie heeft wat bestudeerd, met welke bedoeling? Ik ben benieuwd naar wat daaruit moet voortkomen.

Wat u zegt over Belgocontrol vind ik heel positief. Het samenwerkingsakkoord waarover u het hebt, is dan ongetwijfeld een interfederaal akkoord, veronderstel ik, waarbij Belgocontrol een akkoord sluit met de bevoegde ministers in Wallonië, Vlaanderen en Brussel? Wat is de inhoud van dat samenwerkingsakkoord? Wat is de timing en de doelstelling van dat samenwerkingsakkoord?

Er is 4,2 miljoen euro voor investeringen in kleine windturbines. Wanneer wordt een en ander operationeel gemaakt?

De bedoeling is dat die ondersteuning er in 2018 is. Moet ik begrijpen dat men vanaf 1 januari 2018 een dergelijke ondersteuning zal hebben, en hoe ziet die er concreet uit? Op het terrein leven er daaromtrent immers uiteraard heel wat vragen bij mensen die een dergelijke investering overwegen. Het is goed dat u in budget voorziet, dat u in die ondersteuning voorziet, maar ik denk dat er nu ook wel nood is aan snelle duidelijkheid, om op die manier de sector echt mee te hebben.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, u hebt geen ervaring met het vliegen met F-16's. Misschien kunnen we advies inwinnen van koning Filip, die althans blijkbaar een brevet heeft. Ik wil maar zeggen, het is inderdaad een beetje vreemd – u hebt het zelf aangehaald – dat er andere veiligheidsnormen zouden gelden voor burgerluchtvaart dan voor militaire luchtvaart. U hebt ook

verwezen naar voorbeelden uit het buitenland. Het zou inderdaad niet slecht zijn om die vergelijking door te trekken.

Ik heb ook begrepen dat er eind deze maand een resultaat zou zijn wat het overleg met Defensie betreft. Inderdaad, collega Bothuyne, dat is volgende week. We kunnen dus eigenlijk nu al vragen daarover gaan indienen. Trouwens, wat de timing van de vraagindiening betreft, collega Gryffroy, de vragen van collega Bothuyne en van mezelf waren twee dagen eerder ingediend dan uw vraag. Dat is echter maar een detail.

Minister, ik denk dat er inderdaad meer moet worden ingezet op offshore windparken. Ik zit toch al een tijdje hier in dit parlement. De voorzitter zal beamen dat we het debat over het vastleggen van zones voor windmolens tien jaar geleden ook hebben gevoerd. Ik weet niet meer wie toen de bevoegdheid had, maar het ging toen ook over het vastleggen van zoekzones, in overeenstemming met de provincie. Tien jaar later staan we dus eigenlijk even ver.

U zegt dat 70 procent van de Vlamingen achter windenergie staat. Misschien staan ze wel achter het principe van windenergie, maar staan ze er niet achter dat er een windmolen op 200 of 500 meter van hun deur is. Ik ken zelf tal van voorbeelden van mensen die in de nabijheid van windmolens wonen, en ik kan u verzekeren dat dat absoluut geen pretje is. Ik weet wel dat die afstandsregels ondertussen zijn aangepast, maar stellen dat 70 procent een voorstander is van windenergie en daaruit afleiden dat 70 procent een voorstander is van het plaatsen van windmolens, dat lijkt me niet correct.

Ik ga er absoluut niet mee akkoord als u zegt dat de landschappen niet kunnen worden aangewend als argument tegen het plaatsen van windmolens. Ik weet niet of u daarvan op de hoogte bent, maar er is hier ook een beleidsdomein Onroerend Erfgoed, en er worden in Vlaanderen, in dit land, in dit Vlaams Parlement initiatieven genomen om landschappen, om dorpszichten te beschermen. En dan gaan wij vergunningen verlenen om daar windmolens te plaatsen. In feite bent u dus in tegenstrijd met uw collega van Erfgoed. Wij komen uit dezelfde provincie, waar er prachtige landschappen zijn. Persoonlijk vind ik, en vele burgers met mij, dat die windmolens in die landschappen afschuwelijk zijn, dat ze het prachtige totaalbeeld van die landschappen tenietdoen.

Voorzitter, tot slot wil ik een zijsprongetje maken en misbruik maken van mijn vraag, maar de minister heeft ook verwezen naar het fameuze Energiepact. Minister, ik weet niet of u erbij was, maar gisteren was er de inhuldiging van de Stevin-hoogspanningslijn. Premier Michel zei daar in verband met het Energiepact dat hij zich niet laat vastpinnen op een limietdatum. Het feit dat u telkens opnieuw zegt, ook vorige week, dat het Energiepact er eind dit jaar zal zijn, wordt dus niet alleen tegengesproken door de federale minister van Energie, door de Waalse minister van Energie, door de Brusselse minister van Energie, maar ook door premier Michel. Vandaar mijn vraag: hoe zit het nu met de timing? Bent u bereid om uw timing aan te passen wat het Energiepact betreft, of blijft u erbij dat dat pact er eind dit jaar zal zijn?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, u hebt inderdaad geantwoord op de meeste van mijn vragen. Natuurlijk zijn er een paar opmerkingen die u geeft die me even de wenkbrauwen doen fronsen. U zegt dat ik niet altijd moet geloven wat er in de krant staat, maar meestal gaat u naar de pers. Dan veronderstel ik toch dat u controleert wat er in de kranten gaat komen. Ik veronderstel dus, als u bepaalde zaken aan de kranten gaat vertellen, dat u daar toch wel achter zult staan.

Een andere zaak die me de wenkbrauwen doet fronsen, is het volgende. Ik herinner me de bespreking van de beleidsbrief. Ik heb heel duidelijk aan u

gevraagd wat men zou doen met de investeringssubsidies voor kleinere windmolens, onder 10 kilowatt. Die krijgen immers geen certificaten. Die betalen een prosumentarief en zitten dus eigenlijk in de slechtste situatie. U woont aan de kust. Stel u voor dat er geen sprake is van de klassieke techniek van een windmolen, maar van andere technieken, waarbij die op die appartementsblokken worden geplaatst. Dat toestel dat erop moet komen, is maar 2 meter hoog. Ik heb dat uitgerekend: dan spreken we over 100 megawatt die men zo zou kunnen plaatsen. Toen hebt u gezegd dat u zich niet kon voorstellen dat men daar een hele hoop kleintjes zou hebben, dat u liever voor grote gaat. Nu zegt u dat u de vele kleintjes ook graag ziet komen. Uw uitspraak van nu is dus in tegenstrijd met die van vorige keer. Ik blijf bij mijn vraag: gaat u iets doen voor die heel kleine windmolens?

U hebt gezegd dat het meeste verzet in ruraal gebied is. Ik wil ook meegeven dat er bijvoorbeeld ook verzet is in de haven. In de haven van Antwerpen krijg je verzet van Natuurpunt omdat bepaalde windmolens vlakbij broedplaatsen komen. U moet dus niet alleen kijken naar ruraal gebied. Er is ook een probleem in de havens, en ook langs snelwegen maakt men problemen enzovoort. Het is een probleem dat algemener is.

In plaats van de discussie te voeren over Defensie zonder te weten waarover het gaat omdat het een federale bevoegdheid is, moeten we daar maar eens een hoorzitting over organiseren. Je hebt Belgocontrol, Eurocontrol en Defensie. Belgocontrol is geïnteresseerd in de secundaire radar, de laagste laag. Vervolgens kijken ze binnen hun vliegzones. Defensie moet zich houden aan Eurocontrol, de primaire laag of hoogste zone, die over het hele grondgebied gaat.

90 procent van de bij Defensie ingediende projecten werden wel goedgekeurd. Een aantal met voorwaarden, maar ze zijn wel goedgekeurd. 10 procent werd afgekeurd.

Minister, u hebt het over Koksijde. Maar zolang Koksijde als mogelijke landingsplaats voor F-16's op het lijstje staat van de NAVO, kun je Koksijde niet in een grijze zone steken. Je kunt niet zeggen: 'Het is wel mogelijk, maar ze landen niet, dus kunnen we daar ondertussen wel iets doen.' Neen, ofwel zijn ze geschrapt bij de NAVO, ofwel zijn ze niet geschrapt bij de NAVO. Zolang we in het NAVO-bondgenootschap zitten, kunnen we daar weinig aan doen, ook al zou minister Steven Vandeput het anders willen.

Minister, u zegt dat u uw project Windkracht 2020 nog geen jaar geleden hebt ingediend. Door omstandigheden hebt u uw ambities moeten bijstellen. In 2014 spraken we over 2000 megawattuur windkracht in 2020. Nu hebben we het over 3000 megawattuur. De ambitie is dus met 50 procent gestegen. Oké, men heeft beslist om de biomassacentrales Langerlo en Bee Power te sluiten. We kennen die discussie. Maar de ambitie is bijgesteld. De tijd kort ook altijd maar. We zijn ondertussen drie jaar verder. Het is dan ook logisch dat we niet wachten tot het jaar voorbij is en dat we tussendoor die vraag stellen.

Ik dacht dat we hier al eens een discussie hadden over de onroerende voorheffing voor overheidsgebouwen. Als die daarvan zijn vrijgesteld, is er een probleem wanneer er commerciële activiteiten zijn. Men beschouwt een windmolen of zonnepanelen op een dak als commerciële activiteiten. Daardoor zou men wél een onroerende voorheffing moeten betalen. Wegens die veel grotere kost, die er vroeger niet was, zijn federale, maar ik denk ook Vlaamse entiteiten minder geïnteresseerd. Ik dacht dat het een Vlaamse bevoegdheid was om dit eventueel aan te passen. Is dat al gebeurd? *(Minister Bart Tommelein knikt bevestigend)*

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): We discussiëren hier al sinds 2003 over windmolens en luchtvaart. Op het terrein is er relatief weinig vooruitgang geboekt. De laatste maanden zijn er vanuit Belgocontrol wel bewegingen in de juiste richting. Ik juich dat toe. Maar we kunnen inderdaad vaststellen dat als het gaat over Defensie, de limieten of belemmeringen nog altijd zeer groot zijn.

Ik stelde een aantal punctuele vragen. Ik begrijp dat ik daarop een antwoord kan krijgen in het rapport dat volgende week wordt opgeleverd. Ik zal mijn vragen zo nodig nog eens omzetten in een schriftelijke vraag, zodat ik er toch alleszins een antwoord op krijg.

De vergelijking met het buitenland interesseert mij in het bijzonder. Hoe zit het met die benchmark? Minister, u hebt enkele voorbeelden gegeven. U zegt dat u in de buurt van Schiphol en een aantal andere luchthavens wel windmolens ziet staan. Maar ik had toch graag op een meer generieke manier een antwoord gekregen. Hanteert men in onze buurlanden voor militaire luchthavens dezelfde strenge normen, of is men daar iets coulanter? Ik bedoel niet coulant als het over veiligheid gaat, maar misschien wel wat betreft de technische systemen die men inzet om windmolens toe te laten in een perimeter die kleiner is dan de perimeters die in ons land worden gehanteerd.

De acceptatie van windmolens is een debat op zich. Ik was vorige week op stage bij een bedrijf, het ingenieursbureau Encon in mijn eigen stad. Zij kozen er bewust voor een windmolen naast hun kantoorgebouw te plaatsen. Daarmee willen zij aantonen dat de modernste windmolens geen hinder hoeven te betekenen. Meer nog, de bedrijfsleiders gaan in dat bedrijfsgebouw wonen, op 50 meter van die windmolen. Het komt er dus soms gewoon op aan het goede voorbeeld te geven. Ik stel vast dat heel wat mensen dat doen.

Ik stel voor dat we hier ook nog eens het debat over kleine windmolens voeren. Ik stel mij toch vragen over de rendabiliteit ervan. Ze kunnen op maar weinig steun rekenen, en misschien is dat ook wel terecht omdat een grote windmolen veel rendabeler en efficiënter is. Ik vraag me echt af of we op die kleine windmolens moeten inzetten.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Bothuyne, wanneer wij minister Vandeput te zien zullen krijgen, hangt af van de agenda van minister Jean-Luc Crucke, minister Vandeput en mijn eigen agenda. Aangezien ik dit nog niet zo lang geleden met minister Crucke heb afgesproken, zijn onze secretariaten nu een gaatje aan het zoeken in onze welgevulde agenda. Eén minister ontmoeten, gaat vlot. Maar als je met meerdere ministers moet afspreken, is dat niet zo evident. Het is de bedoeling dat we dat zo snel mogelijk doen.

Het is altijd gevaarlijk als je zegt dat je wacht op de resultaten van een studie, want dan krijg je altijd de vraag of je al iets kunt zeggen over wat daarin zal staan. Neen, ik wacht op de oplevering van de studie. Ik wacht ook op de verslagen. Ik zal het meedelen zodra ik het zelf weet. Ik moet eerst het rapport en de verslagen zien.

Ik wacht ook nog op een rapport van Belgocontrol over de middelen die we zouden investeren in de opwaardering van radarapparatuur. U weet dat we daar 3 miljoen euro voor hadden uitgetrokken. Ik kan u bevestigen dat wij die 3 miljoen euro zullen vastleggen en dat Belgocontrol de laatste hand legt aan het rapport.

Wat de 4,2 miljoen euro betreft die een goede anderhalve maand geleden in de begroting is gezet, zijn we het besluit aan het uitwerken. We gaan het doen via

tenderring en starten in 2018. Dat betekent dat de administratie nu volop bezig is met de uitwerking en dat we de 4,2 miljoen euro die in de begroting is ingeschreven, effectief gaan uitgeven aangezien we gaan tenderen in 2018. Meer details kan ik nog niet geven omdat de administratie dit op dit moment aan het uitwerken is. Het zal wel niet gaan met certificaten. Het gaat wel degelijk over investeringssteun die we zullen geven.

Mijnheer Bothuyne, ik wijzig helemaal niet van idee. Ik blijf overtuigd van het feit dat we moeten inzetten op de grote windmolens. U weet ook dat wij het Energieplan moeten halen, dat wij het beoogde aantal gigawattuur moeten halen op het einde van de rit, dat het dus maar best is dat ik inzet op grote windmolens en dat ik het liefst inzet op een zo groot mogelijke capaciteit van die windmolens. Ik plaats liever windmolens van meer dan 5 megawatt dan windmolens – die we op dit moment nog altijd inhuldigen – van 2,5 tot 3 megawatt. Het is een beetje jammer dat het zeven tot acht jaar duurt vooraleer bepaalde vergunningen worden gegeven, want dan is er soms al achterhaalde capaciteit op plaatsen die we benutten.

Mijnheer Sintobin, ik weet dat u vrij koningsgezind bent, maar door mij te vergelijken met koning Filip, doet u mij toch te veel eer aan – ik zal het in het midden laten of het eer of oneer is. U gaat wel heel ver door mij te vergelijken met het staatshoofd van dit land. Ik heb ook brevetten, maar niet om vliegtuigen te besturen.

Uiteraard moet er overleg zijn met Defensie. Ik kondig dat nu dan ook aan – ik heb gerekend op de werkgroep en die werkgroep gaat verder – omdat mijn collega ook vindt dat wij elkaar onder ministers eens in de ogen moeten kijken zodat we heel juist weten wat de juiste standpuntbepaling is van de minister van Defensie. Ik heb de indruk, minister Vandeput kennende, dat hij wel begrip heeft voor de problematiek en dat hij ook oplossingen wil. Zo ken ik mijn collega die mijn buurman was in de Federale Regering bij het begin van de legislatuur. Ik denk dat wij sowieso tot oplossingen kunnen komen.

Wat uw vraag betreft over installaties voor hernieuwbare energie op militaire domeinen en publieke domeinen, ben ik heel snel geweest. Het zat zelfs in de fiscale bepalingen, denk ik, van 2016. Het is dus vorig jaar al goedgekeurd. Vandaar dat mijn verwondering groot was dat er nog altijd niets mee werd gedaan. Ik heb dat aan mijn collega gezegd en het zou ook goed zijn dat collega Vanhengel en collega Crucke deze bepaling ook mee opnemen in hun respectieve gewestelijke fiscale bepalingen. In Vlaanderen is het dus al in orde. Wij kunnen hernieuwbare energie-installaties plaatsen op militaire en andere publieke domeinen zonder dat het risico bestaat dat daarop onroerende voorheffing moet worden betaald. Blijkbaar wisten ze dat nog niet allemaal in het leger en blijkbaar is het ook goed dat ik dat hier nog eens herhaal.

Mijnheer Sintobin, uiteraard offshore. Ik ben de voormalige staatssecretaris voor de Noordzee en als een van mijn laatste wapenfeiten – om het in defensietermen uit te drukken – voor ik naar hier kwam, heb ik de wens uitgedrukt dat in het volgende Marien Ruimtelijk Plan dat in 2020 moet worden vernieuwd, in extra zones voor offshore windmolenactiviteiten zou worden voorzien. Ook hier weer hetzelfde verhaal. Een paar weken geleden heb ik hier een verdubbeling vooropgesteld. Ik heb mij toegeëigend, wat niet veel gebeurt, om toch eens te spreken in naam van de Federale Regering. Omdat ik aan de Noordzee woon, vond ik toch dat ik mijn collega mocht vragen om daar rekening mee te houden. Het betekent geen verdubbeling in oppervlakte. Vandaag plaatst men offshore windmolens die boven de 8 megawatt gaan, zelfs 9 megawatt, terwijl er op zee bij de eerste parken nog windmolens staan van 2,5 megawatt, zelfs van 1 megawatt. Men kan dus de capaciteit vergroten door hogere rendementen te

plaatsen, ook in de windmolenparken die nu komen in de komende jaren en waar federaal een oplossing voor is gevonden. We kunnen er nog meer realiseren dan oorspronkelijk gehoopt. Als ik 'we' zeg, bedoel ik de Federale Regering. Ik denk dat de offshore activiteiten in de Noordzee nog moeten worden vergroot en dat er ruimte en mogelijkheden voor zijn.

Mijnheer Sintobin, er worden studies gedaan en die studies worden nog eens herbevestigd door nieuwe studies. Het kan zijn dat u mensen vindt die radicaal tegen windmolens zijn en dan behoren die mensen tot die 5 of 6 procent die in die studies zeggen dat ze tegen zijn. Ik ontken niet dat er mensen zijn die resoluut tegen windmolens zijn, maar ze zijn niet massaal in Vlaanderen te vinden. Wat ik wel merk, is dat er altijd heel veel protest en heel veel rumoer en heel veel media-aandacht is voor de windmolens er komen. Als de windmolens er eenmaal staan, is er nagenoeg geen enkele klacht en geen enkel protest meer. Mensen zijn bang van iets dat wijzigt. Zodra de windmolens er staan, zijn er bijzonder weinig klachten op het terrein.

Ik weet niet of daar onderzoeken naar bestaan, maar het is alleszins een vaststelling, zeker als het gaat over de mensen betrekken in een participatieverhaal waarbij ze zich betrokken voelen bij dat verhaal.

U gaat een beetje kort door de bocht als u zegt dat ik in alle dorpsgezichten en beschermde landschappen windmolens wil zetten. Dat is absoluut onjuist, net zoals ik in het windkrachtplan ook niet vraag om in alle natuurgebieden windmolens te plaatsen. Wel heb ik gevraagd, en dat staat ook in het goedgekeurde windkrachtplan, dat er een bestemmingsneutraliteit zou zijn, dus dat men niet op voorhand zou zeggen dat het ergens onmogelijk is omdat het in de nabijheid is van dit of van dat. Alles moet onderzocht worden op zijn waarde. Uiteraard moeten wij proberen om geen windmolens te plaatsen in beschermde gebieden, maar dat betekent niet dat je niet kunt onderzoeken.

Mijnheer Gryffroy, ik geef u gelijk, in havengebieden zijn er ook protesten van natuurverenigingen, maar we zijn in dit land ook af en toe heel creatief geweest met het aanleggen van natuurgebieden pal in industriegebieden en pal in havengebieden. Dan zijn we verbaasd dat beschermde vogelsoorten, die zich niet veel aantrekken van de ruimtelijke ordening in Vlaanderen – uiteraard niet, want ze vliegen in de lucht, ze zijn niet grondgebonden – in die buurt wel eens zouden kunnen broeden. Ik ben het ermee eens dat het af en toe de zaken niet gemakkelijker maakt, maar we moeten proberen oplossingen te zoeken. Het probleem is niet dat wij onze doelstellingen 2020 niet zouden halen, maar ik besef dat we na 2020 nog veel verder moeten gaan.

Op dat vlak, mijnheer Gryffroy, is het windkrachtplan 2020 dat voorgesteld is in december 2016, wat windkracht betreft hetzelfde plan als het plan dat nu voorligt bij de begrotingsopmaak 2018. Zelfs zonder Langerlo heb ik de windkrachtplannen niet gewijzigd. Ik heb 2020 vastgelegd in december en ik heb ze overgenomen in het nieuwe energieplan. Waarom? Ik heb duidelijk gezegd dat ik de laatste 1418 gigawattuur nog niet ga vastleggen. We zullen zien wat de komende jaren kan worden gerealiseerd en waar we dan eventueel op het laatste kunnen bijsturen.

Mijnheer Danen, ik weet ook niet wat de militaire luchthavens in andere landen als regels stellen. Ik vind natuurlijk wel dat we rekening moeten houden met internationale beperkingen, maar ik besef ook dat er een verschil is tussen windmolens plaatsen in de nabijheid van de luchthaven zonder dat ze storen, of windmolens plaatsen in landingsbanen of opstijgroutes van luchthavens. Dat zijn technische zaken. We moeten er natuurlijk wel rekening mee houden dat wij, gezien de kleine oppervlakte van ons land, bijzonder veel luchthavens hebben.

Dat heeft Ronnie Belmans, de CEO van EnergyVille, eens gezegd. Als je de oppervlakte van ons land bekijkt, en je ziet hoeveel luchthavens wij blijven handhaven, dan zijn dat er bijzonder veel, ook in vergelijking met de oppervlakte van andere landen. Ik kan mij voorstellen dat men in Duitsland en in Frankrijk wel voldoende opportuniteiten heeft om windmolens te plaatsen, wat wij, gezien onze beperkte oppervlakte, veel minder hebben. Maar als daarbovenop nog eens komt dat wij wat betreft het toepassen van een aantal regels voor onze luchthavens zeer streng zijn, veel strenger dan andere landen, dan maken we het onszelf wel bijzonder moeilijk.

Als we geen extra inspanningen leveren, dan sturen we aan op een grotere afhankelijkheid van het buitenland wat betreft het produceren en het importeren van energie en elektriciteit. Als wij in dit land niet beseffen dat wij massaal moeten blijven inzetten op eigen hernieuwbare-energieproductie, ook en vooral omdat we daarmee onze onafhankelijkheid voor een groot stuk duidelijker maken, dan zijn wij niet goed bezig.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik dank de minister nog voor de bijkomende informatie. We hebben hier nu heel vaak gesproken over de problemen inzake windenergie. Er zijn natuurlijk heel veel positieve evoluties. De technologie evolueert. Het vermogen per windturbine gaat vrij snel omhoog. We hebben een positieve evolutie als het gaat over het vergunningenbeleid met een aantal beslissingen die we vorige week nog in het kader van de codextrein hebben genomen, die ook een positief effect kunnen hebben op de ontwikkeling van windenergie in Vlaanderen. Ik denk dat er heel wat redenen zijn om optimistisch te zijn over de ontwikkeling van windenergie in Vlaanderen. Maar er is uiteraard nog werk.

Minister, ik wil u vragen om twee zaken over te maken. Misschien kunt u nu nog niet veel zeggen over die studieopdracht in het kader van de problematiek met Defensie, maar kunt u de studie, als ze volgende week wordt opgeleverd, overmaken aan deze commissie? U verwees ook naar het samenwerkingsakkoord met Belgocontrol. Ook daar zouden we graag een exemplaar van ontvangen om te kunnen zien wat daar is afgesproken en wat niet.

Een laatste element heeft betrekking op de 4,2 miljoen euro en de tendering-procedure die u wilt uitwerken. Ik kan maar hopen dat die vrij snel wordt uitgewerkt. Er is op het terrein interesse voor deze turbines. Iedereen weet dat er een bepaald ondersteuningssysteem zit aan te komen. Hoe langer het duurt voor mensen daar effectief gebruik van kunnen maken of daar een zicht op hebben, hoe meer men eventuele investeringen zou kunnen uitstellen. Ik hoop dus dat u snel met een ontwerpbesluit naar de regering kunt komen. Ik kijk er alvast naar uit.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, het is een dossier dat al een tijdje aansleept. Ik vind het een beetje vreemd dat u vandaag zegt dat u eens zult polsen naar de mening van defensie-minister Vandeput. Ik vind het vrij eigenaardig dat u dat vandaag zegt.

Ten tweede lijkt het me vreemd dat u er niet in slaagt met de andere ministers van Energie in overleg te treden. Ik hoop dat dit binnenkort wel zal lukken.

Ten derde wacht ik de resultaten van de studie en van het rapport af. Misschien kunnen we het debat dan verder voeren.

Ten vierde vind ik dat we prioritair moeten inzetten op windmolens in havens, langs autostrades en offshore. Indien ik in West-Vlaanderen door de Westhoek rijd en vanop afstand kijk naar het Tyne Cot Cemetery, een prachtige parel in het landschap, zie ik tegelijkertijd ook windmolens staan. Volgens mij is dat een aanslag op het landschap. Zo zijn in andere provincies waarschijnlijk ook voorbeelden te vinden.

Misschien is 70 procent van de mensen voor windenergie, maar ze hebben er wel een probleem mee indien die windmolens in de nabijheid van hun woning staan. Ik ken voorbeelden van mensen die klachten over die windmolens hebben. Mijn stelling is dan ook dat we vooral in de havens, langs autostrades en offshore windmolens moeten plaatsen. Dat mag dan in natuurgebieden zijn.

Minister, u hebt een van mijn vragen niet beantwoord. Het is natuurlijk mogelijk dat we anders onze doelstellingen niet zouden halen. We kunnen het debat over kernenergie echter opnieuw starten. Dat is ook een mogelijkheid. U schuift dit van u af. Vorige week hebt u het over uw persoonlijke mening gehad. Indien u in de commissie of tijdens een plenaire vergadering spreekt, spreekt u echter namens de Vlaamse Regering en niet als minister van Open Vld. Het debat over de kernenergie is nog niet afgesloten.

Tot slot hebt u ook niet geantwoord op mijn vraag over de timing van het Energiepact. Ik verwijs hiervoor naar wat premier Michel gisteren, tijdens de inhuldiging van de hoogspanningslijn, heeft verklaard.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Voorzitter, ik zou met drie puntjes willen afsluiten.

Mijnheer Danen, ik vind het bizar dat Groen plots een mogelijkheid uitsluit. U gelooft niet in de kleine windmolentjes. Ik vind dat een zeer gevaarlijke stelling. U moet de techniek maar eens opzoeken op websites. U zult zien dat die molens vanaf bepaalde windsnelheden relatief rendabel zijn. Ze worden hier en daar al op reclamemasten en dergelijke geplaatst. U moet dat eerst onderzoeken voor u iets uitsluit. Als Groen zou u eigenlijk alles moeten omarmen en niets mogen uitsluiten.

Minister, met betrekking tot de vrijstelling van de onroerende voorheffing heb ik ondervonden dat we met betrekking tot de federale gebouwen plots met een communautair probleem zitten. Minister Vanhengel en minister Crucke hebben dit in hun eigen gewest nog niet doorgevoerd. Een federale minister moet dan beslissen dat hij die molens enkel in Vlaanderen kan plaatsen omdat u zo vriendelijk bent geweest om de vrijstelling van de onroerende voorheffing te behouden. De Franstaligen vinden dat dan niet eerlijk. Indien in Vlaanderen iets wordt geplaatst, moet ook in Wallonië iets worden geplaatst. In Wallonië kan dat echter niet vanwege de onroerende voorheffing. De boodschap is dan ook dat u minister Vanhengel en minister Crucke, die tot dezelfde blauwe familie behoren, eens aan de oren moet trekken.

Minister, tot slot denk ik dat we elkaar verkeerd hebben begrepen. Ik heb niet beweerd dat het Windplan is gewijzigd. Volgens u zijn de getallen dezelfde gebleven. Dat is juist. Ik heb iets anders verklaard. Volgens mij is het normaal en logisch dat we dit debat voeren. Er is immers een sense of urgency. In 2014, toen ik hier nog niet aan de tafel zat, is de ambitie geformuleerd om tegen 2020 tot 2000 megawattuur te komen. Ten gevolge van de gewijzigde omstandigheden is die ambitie nu om tegen 2020 tot 3000 megawattuur te komen. Door die sense of urgency komt het debat hier regelmatig opnieuw aan bod. Dit heeft niets te maken met het Windplan as such.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik hoop enkel dat we na bijna vijftien jaar gebakkelei over windmolens in de buurt van luchthavens eindelijk doorbraken zullen realiseren. Ik hoop dat we gebruik zullen maken van de technologische evoluties die ondertussen tot stand zijn gekomen. Ik hoop dat uit de besluiten die volgende week zullen worden ingediend, zal blijken dat de FOD Defensie zich wat coulanter zal opstellen. Met betrekking tot de veiligheid moeten geen toegevingen worden gedaan, maar er moet wel gebruik worden gemaakt van de nieuwe technologieën.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Sintobin, aangezien alle andere vragen bijkomende elementen betreffen, wil ik enkel nog ingaan op uw vraag betreffende de timing van het Energiepact. Ik geef toe dat ik die vraag niet heb beantwoord. Ik heb enkel vastgesteld wat de premier gisteren in Zeebrugge heeft verklaard. Ik weet dat zijn verklaring gedekt is. Niet enkel wat in de pers staat, is juist. Wat hij zelf heeft verklaard, is ook juist. De Federale Regering houdt vast aan de kernuitstap in 2025.

Ik heb gemerkt dat minister Marghem voor hernieuwbare energie op de gewesten rekent. Zoals ik daarnet al heb verklaard, moet de federale overheid op dat vlak minstens evenveel verantwoordelijkheid opnemen. Ik denk dan aan de offshore windmolenparken en aan de ondersteuning die de federale overheid kan geven met betrekking tot alle gebouwen en gronden waarover ze beschikt.

De premier wil zich niet op een timing vastpinnen. Ik begrijp dat. De ministers van Energie hebben echter wel een timing: voor het einde van dit jaar. Dat is dus nog dit jaar, 2017.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De vier ministers van Energie willen eind 2017 klaar zijn, maar ik vermoed dat er dan nog een vervolgtraject is. Ze moeten daarmee naar hun regeringen, naar hun parlementen en naar de stakeholders. Wanneer zal het pact dan klaar zijn?

De voorzitter: Wat de vooropgestelde timing is, is in dezen zeer duidelijk. Zoals ik al aangaf, zal er ongetwijfeld nog worden teruggekomen op dit verhaal.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het aanmelden van PV-panelen – 152 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, om het aandeel hernieuwbare energie te vergroten en de klimaatdoelstellingen te halen, hebben we beslist om prioritair in te zetten op zon, wind en warmte. Op 5 juli 2016 is de door u opgestelde conceptnota, het Zonneplan, goedgekeurd. Dat plan is erop gericht om zonne-energie weer aantrekkelijk te maken in Vlaanderen, met het oog op het maximaal aanboren van het potentieel. De nota formuleerde de ambitie om tegen 2020 een geïnstalleerd vermogen van 3157 megawatt te realiseren.

Als een installatie wordt geplaatst, dient de eigenaar die installatie via een digitaal platform aan te melden bij de netbeheerder. Daarbij wordt het vermogen van de omvormer en het vermogen van de PV-panelen (photovoltaic) vermeld. In het kader van de veiligheid dienen de distributienetbeheerders te weten waar de PV-panelen geïnstalleerd zijn. Op die manier weet de Vlaamse overheid ook hoeveel PV-installaties er in Vlaanderen geïnstalleerd zijn. Zo kunt u er ook voor zorgen dat de cijfers up-to-date zijn. Dat is noodzakelijk om na te gaan of de doelstellingen voor hernieuwbare energie bereikt worden en of we al of niet op de goede weg zijn. We moeten namelijk vermijden dat we zouden betalen voor groene energie uit Wallonië of het buitenland, terwijl we de facto zelf de doelstelling bereikt zouden hebben, maar het niet weten doordat niet alles is aangegeven – als ik het zo kort door de bocht mag stellen.

Met de stopzetting van de groenestroomcertificaten voor installaties van minder dan 10 kilowatt, die vanaf 14 juni 2015 worden gekeurd, vervalt de incentive om PV-panelen te registreren bij de netbeheerder. Dat is noodzakelijk voor het berekenen van het prosumementtarief. Met andere woorden: de incentive vervalt, want dan moeten ze ook het prosumementtarief niet betalen. Er werd aangegeven dat naar schatting 1 op de 6 PV-installaties niet werd aangegeven. Ook stellen we vast dat tal van eigenaars niet altijd op de hoogte zijn van die verplichting. In het kader van de aanpak van energiefraude engageerde u zich om daaromtrent met de distributienetbeheerders een communicatiecampagne en een gebruiksvriendelijk aanmeldingssysteem te lanceren. Wie dan tegen 1 juni 2017 de installatie niet heeft aangegeven en betraft wordt, riskeert een boete van 150 tot 20.000 euro.

Minister, wat is de stand van zaken met betrekking tot de communicatiecampagne om PV-eigenaars te sensibiliseren om hun PV-installatie aan te melden? Heeft die voldoende bijkomende aanmeldingen veroorzaakt of verwacht u dat er nog veel eigenaars zijn met 'verduisterde' installaties? Hoe evalueert u het huidige aanmeldingssysteem voor PV-panelen? Zijn er sinds 1 juni reeds onderzoeken opgestart naar niet-aangemelde installaties? Zo ja, wat leverde dat op? Zo niet, wanneer plannen de distributienetbeheerders om hun controles uit te rollen? Hoe evalueert u het opgezette controlesysteem van de distributienetbeheerders?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Bedankt voor uw vraag, mijnheer Gryffroy. De communicatiecampagne werd uitgewerkt in de loop van de maanden maart en april. Er werd in de pers aandacht besteed aan de verplichte aanmelding van PV-installaties. Eigenaars van zonnepanelen werden opgeroepen om hun installatie te melden en er werd gewezen op de potentiële boetes die konden worden aangerekend in geval van niet-aanmelding.

In de daaropvolgende weken werd onder andere via vrij veel berichten op sociale media verder de aandacht daarop gevestigd. De websites van distributienetbeheerders Eandis en Infrax werden van de nodige informatie voorzien. Eigenaars van zonnepanelen konden via een webtoepassing zowel bij Infrax als Eandis nagaan of de aanmelding van hun PV-installatie wel degelijk in orde was.

In de periode onmiddellijk na de persaandacht werd een verhoogd aantal aanmeldingen vastgesteld: ongeveer plus 50 procent in de periode mei-juni 2017 ten opzichte van de voorgaande maanden. Algemeen ligt het aantal aanmeldingen van PV-installaties in 2017 dubbel zo hoog als in 2016. Dat heeft natuurlijk ook te maken met de heropleving van de markt voor PV-installaties.

Vanaf 1 juni worden installateurs van PV-installaties eveneens verplicht om de door hen geplaatste installaties te melden bij de netbeheerders. Enerzijds wordt aan installateurs de kans geboden om de aanmelding voor hun klant te doen. Op die manier kunnen installateurs op een klantvriendelijke manier aan hun eigen

verplichting voldoen. Anderzijds moeten installateurs die niet zelf instaan voor de aanmelding voor hun klant, de door hen geplaatste installaties wel melden via een in te dienen lijst om aan hun wettelijke verplichting te voldoen. In de praktijk bleek het al vaak zo te zijn dat een installateur zei: 'Ik zal het wel voor u melden bij uw distributienetbeheerder.'

Bij zowel Eandis als Infrax gebeuren inspanningen om niet-gemelde installaties op te sporen en de eigenaars aan te zetten tot aanmelding. Er worden via verschillende kanalen berichten ontvangen over potentieel niet-gemelde installaties. Dat gebeurt bijvoorbeeld via de energieleveranciers, de detectie van een negatief verbruik op de terugdraaiende teller, de aanvraag van een terugdraaiende teller, via de meteropnemer die vaststelt dat er een productie-installatie op een bepaald adres ligt, maar hij in zijn handterminal ziet dat die nog niet gekend is, contacten met de klant zelf en de verplichting voor de installateurs om lijsten van nieuw geplaatste productie-installaties te melden bij de netbeheerders.

Wanneer een vaststelling gebeurt van een niet-aangemelde installatie, wordt de betrokken netgebruiker in eerste instantie verzocht die aan te melden. Indien de netgebruiker daar geen gevolg aan geeft, volgt er een aanmaning en een ingebrekestelling. Voor de netbeheerders van Eandis werden in de periode januari tot juni 2017 1911 installaties via dat proces aangezet tot correcte aanmelding, tegenover 2630 installaties over heel 2016.

Voor de beheerders van Infrax waren er in de periode januari tot en met juni 2017 dus 1267 installaties. Ook daar wordt een stijging vastgesteld van ongeveer 45 procent.

Binnen de regering loopt nu het proces om verder uitvoering te geven aan het Energiefraudedecreet via een uitvoeringsbesluit. Dat werd reeds principieel goedgekeurd. Ik verwerk momenteel de ontvangen adviezen en hoop tegen begin volgend jaar het besluit in werking te laten treden.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik heb de indruk dat voor wat geplaatst werd vanaf 1 juni 2017 het systeem nagenoeg sluitend is. In de periode tussen de zomer van 2015 en juni 2017 zal zich het grootste aantal niet-aangegeven panelen bevinden. Heeft men er een zicht op over hoeveel panelen het zou kunnen gaan? Zal men daar nog verder inspanningen rond doen?

U spreekt over uitvoeringsbesluiten. Kunt u zeggen wat daarin staat, wat u gaat doen om dat rond te krijgen?

Minister Bart Tommelein: In het decreet staat dat de netbeheerders zelf een plan moesten opstellen om vooral de groep van eigenaars van zonnepanelen die niet aangemeld zijn, te detecteren. Ik ontvang op dit moment de adviezen daaromtrent. Zodra ik de adviezen heb verwerkt, zal ik het definitief uitvoeringsbesluit opmaken. In ieder geval zal dat de uitvoering zijn van wat we vooropstellen, namelijk dat de groep van zonnepaneleneigenaars die nog niet zijn aangemeld vanaf nu strenger zal worden aangepakt. Men neemt altijd maar meer risico's: er is een waarschuwingscampagne geweest, er werd aangespoord tot aanmelding. Men heeft nu nog altijd de mogelijkheid om dat te doen. Nu zijn het de harde tegenstrevers die hardleers blijven weigeren om dat te doen. De procedures voor de aanpak van de resterende groep, die heel doelbewust de zonnepanelen niet aangeeft, zullen nu worden vastgesteld.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik dacht dat u sprak over de adviezen van de Raad van State, maar het zijn dus de adviezen van de stakeholders zelf. Dan kunt u daar inderdaad niet op vooruit lopen. Dan wachten we dat verder af.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de verdere ontwikkeling van diepe geothermie en de mogelijke gevolgen van deze techniek – 207 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Eerst en vooral: ik ben een believer van geothermie en van diepe geothermie. Ik ben ervan overtuigd dat de toepassingen op dat vlak ons zullen helpen om onze hernieuwbare-energiedoelstellingen te halen, wat niet wil zeggen dat ik rond sommige aspecten van de technologie wel vragen heb. De antwoorden daarop kunnen helpen om het draagvlak voor geothermie te vergroten.

Na de succesvolle proefboringen op de Balmattsite in Dessel, zet de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) nu een volgende stap in de ontwikkeling van diepe geothermie als energiebron. Op maandag 9 oktober 2017 werd namelijk de eerste steen voor een nieuwe geothermische centrale gelegd.

Het eerste warmtenet is nog niet operationeel en er wordt al gewerkt aan een tweede, waarbij er een warmtenet wordt aangelegd in het naburige Dessel. Dit wijst erop dat de ontwikkelaars geloven in het grote potentieel dat er in deze nieuwe energiebron schuilt.

Bij de ontwikkeling van de eerste putten werden er twee opvangbekkens van respectievelijk 7000 en 10.000 kubieke meter opvangcapaciteit aangelegd. Tijdens de commissiebespreking van 20 juli 2016 werd de specifieke problematiek rond het verontreinigde opvangwater en -slib al even aangeraakt. Ik heb daar toen een aantal vragen over gesteld. Door de specifieke oorsprong van het opgepompte water, is het verontreinigd met zware metalen en is het bovendien licht radioactief. Dat zijn zaken die we al wisten en die ook in het milieueffectrapport (MER) werden vermeld. Er werd tijdens die commissiezitting aangegeven dat deze problematiek werd besproken met het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC) en met Volksgezondheid.

Met de verdere ontwikkeling van deze nieuwe techniek, duiken er ook vragen op over de mogelijke impact van die techniek op de stabiliteit van de diepe ondergrond. De boringen gebeuren immers dwars door de aanwezige breuklijnen, en het op- en terugpompen van het water zou die breuken kunnen activeren.

Bij de proefboringen werden twee opvangbekkens aangelegd. Om de verschillende soorten debieten – en dus het potentieel van de putten – te kunnen bepalen moest er gedurende een bepaalde tijd water opgepompt en bijgevolg ook opgevangen worden. Dat water was onder andere licht radioactief verontreinigd en verontreinigd met zware metalen. Er moest dus een manier worden gevonden om die verontreinigingen op een verantwoorde manier te verwijderen.

Welk resultaat heeft het overleg met het FANC en het ministerie van Volksgezondheid opgeleverd in verband met de verwijdering van die verontreinigingen en de mogelijke gevaren voor de volksgezondheid?

Waren deze opvangbekkens enkel noodzakelijk in de onderzoeksfase of dienen dit soort van bekkens bij elke nieuwe boring te worden aangelegd?

Een tweede reeks vragen gaat over het risico op bevingen. De topman van de VITO, Dirk Fransaer, relativeert het risico op aardbevingen bij het toepassen van

diepe geothermie. Hij zei: "In het slechtste geval kan het resulteren in bevingen, vergelijkbaar met een vrachtwagen die voorbij dendert". De impact en de mogelijke gevolgschade worden natuurlijk bepaald door de kracht en de frequentie van die bevingen.

Wat zijn de ervaringen uit het buitenland met het veroorzaken van kleine bevingen bij de exploitatie van diepe geothermie? Wat zijn de te verwachten frequenties van deze bevingen en welke kracht hadden deze bevingen?

Wie vergoedt de schade aan particulieren die zou ontstaan door de bevingen?

Hoe moet dit risico in de Kempen worden ingeschat? Werd dit aspect al onderzocht? Is het risico op bevingen op elke locatie dezelfde? Speelt de diepte van de boorput een rol?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Het risico op seismiciteit bij hydrothermale geothermische projecten is klein. In het bekken van Parijs zijn in de Dogger kalksteenlaag al ruim honderd geothermische putten geboord sinds de jaren 70. Ook in Wallonië – in de mate dat we dat het buitenland kunnen noemen – wordt al sinds de jaren 80 geothermische warmte gewonnen uit Carboon kalksteen zonder re-injectie van het opgepompte water. Er is nooit een probleem gemeld. Het is zeker niet correct om de situatie van een extreem hoogseismischgevoelig gebied zoals Californië te vergelijken met Vlaanderen, dat als laagseismischgevoelig geklasseerd staat.

Artikel 63/15 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond biedt aan de Vlaamse Regering de mogelijkheden om een financiële zekerheid te eisen voor het dekken van de aansprakelijkheid voor de schade waarvan vermoed kan worden dat ze kan ontstaan door seismiciteit als gevolg van het opsporen of het winnen van aardwarmte.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik heb geen antwoord gekregen op mijn eerste reeks vragen over de proefboringen en de opvangbekkens.

Minister Bart Tommelein: Voor het opvangen van het water van de productietesten op de twee boringen in Mol werd een opvangbekken van 10.000 kubieke meter aangelegd. In totaal werd circa 9000 kubieke meter water uit het geothermische reservoir opgepompt. Het water bevatte ongeveer vijf keer meer zouten dan zeewater en bleek verhoogde concentraties van de radioactieve isotopen radium-226 en radium-228 te bevatten. Deze radioactieve isotopen zijn goed oplosbaar in water met een hoog zoutgehalte en worden vaak aangetroffen in zout grondwater.

De Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) zocht samen met het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC), de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM) en Belgoprocess naar manieren om het opgepompte water te verwerken conform de geldende regelgeving. Na afweging van de verschillende opties werd gekozen voor re-injectie van het water in het geothermische reservoir. Alleen de slibfractie bleef achter in het opvangbekken. Het slib bleek licht aangerijkt te zijn in radioactieve elementen.

Na afloop van de boorwerkzaamheden zal het opvangbekken ontmanteld worden. Daarbij zal de concentratie aan NORM (Naturally Occurring Radioactive Materials) in de slibfractie en op de binnenbekleding van het opvangbekken opnieuw worden gemeten. Indien nodig, zullen slibfractie en binnenbekleding worden afgevoerd voor verwerking bij een door het FANC erkende verwerker van

radioactief afval. Zodra de centrale operationeel is, zal spuiwater dat vrijkomt bij onderhoudswerken, op de boorputten opgevangen worden in een afgesloten tank. Het opgevangen water zal worden afgevoerd voor verwerking door een erkende verwerker van radioactief afval, indien nodig.

In het kader van het overleg met FANC worden ook protocollen ontwikkeld voor de monitoring van NORM in de geothermische installaties en voor de eventuele verwijdering en verwerking van NORM-houdende afvalstoffen.

Johan Danen (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Er zijn inderdaad al meerdere boringen gebeurd in onze ruimere regio. In de toekomst zal bij grote bouwprojecten of de aanleg van wijken een beroep worden gedaan op diepe geothermie. Is het decretale kader toereikend om mogelijke risico's te dekken en aan dit soort activiteiten te voldoen? Ik neem aan dat dit soort kleine projecten heel goed wordt gemonitord en dat de risico's relatief klein zijn. Als we echter spreken over grote bouwprojecten waarbij we gaan boren op 200 of 300 meter diepte en de kalksteenlaag doorboren, is het decretale kader dan toereikend?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik was niet van plan om iets te zeggen, maar ik val van mijn stoel. Mijnheer Danen, ik begrijp dat u als lid van een groene partij kritische vragen wilt stellen, maar u schetst hier een beeld dat totaal niet correct is. Wat u zegt, is technologisch niet juist. Bij de testinstallaties van heer Fransaer spreken we niet over 200 of 300 meter. Het is inderdaad 'new technology', 'innovation' en die dingen moeten worden uitgetest. Windmolens zijn ook niet zomaar gebouwd. Die zijn ook uitgetest en daar zitten ook zeldzame materialen in. Mogen we die dan ook niet meer bouwen?

Ik erger me aan wat u zegt over boren op 200 of 300 meter diepte. Ik heb in het verleden zelf geprobeerd om boringen te doen tot die diepte. Ik kreeg soms de opmerking dat ik niet dieper mocht gaan dan 90 meter omdat anders een impermeabele laag zou kunnen worden doorboord waardoor er insijpeling zou kunnen zijn van grondwater in het drinkwater. Wat willen we dan? Ik zal het niet uitspreken, maar zo komen we tot het debat van vorige week. Wat willen we dan? 'Dit kan niet. Dat is moeilijk.' Geef de technologie toch minstens de kans en leg niet zoveel regels op waardoor die technologie geen kans meer heeft.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik wil geen slapende honden wakker maken, maar geothermie op 200 of 300 meter diepte is iets anders dan wat hier gebeurt en iets anders dan bij particuliere woningen. Ik ben daar heel goed van op de hoogte en ik ben me daar ook van bewust. Ik stel echter wel vast dat bij projecten waarbij op die diepte wordt geboord de buurt en de drinkwatermaatschappijen zich vragen stellen over het doorboren van de kalksteenlaag met het risico om het grondwater te besmetten. Ik stel enkel de vraag of het decretale kader toereikend is om aan dat soort uitdagingen het hoofd te bieden.

Dat vraagt natuurlijk een heel eigen discussie. Ik zal dat soort vragen ook nog wel indienen. We moeten er niet bang voor zijn, maar we moeten wel een antwoord hebben op de meeste vragen die zich kunnen stellen. We mogen de kritische vragen en de risico's niet uit de weg gaan. Ik wil nogmaals benadrukken dat ik geloof in diepe geothermie en in ondiepe geothermie. Die moeten alle kansen krijgen om zich te ontwikkelen, maar de vragen die daarover opduiken, moeten we kunnen en mogen stellen. Daarom zit ik trouwens hier.

De voorzitter: Mijnheer Danen, u kunt uiteraard al uw vragen stellen. Als u meer vragen hebt over de ondiepe geothermie, lijkt het mij goed dat u het

daarop toepasselijke regelgevend kader erbij neemt. Dat kan immers niet zomaar gebeuren, het is wel degelijk gereguleerd.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over kleine biomassacentrales in Vlaanderen
– 344 (2017-2018)**

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Over de toekomst van biomassa in Vlaanderen is het laatste woord ongetwijfeld nog niet gezegd. We weten dat Vlaanderen in de eerste plaats inzet op zonne-, wind- en warmte-energie. Het energieplan werd vanuit dit uitgangspunt uitgewerkt. Tot op heden speelt biomassa echter nog steeds een rol voor het behalen van de klimaatdoelstellingen, al is het maar omdat de Max Greeninstallatie nog mee opgenomen is in de subdoelstellingen.

Sommigen geven aan dat biomassa alleen een toekomst heeft als de steun vanuit de overheid beheersbaar blijft en beter wordt ingezet op de duurzaamheid van de grondstoffen. Het businessmodel van de biomassacentrales staat onder druk door de lage elektriciteitsprijzen en de hoge grondstofprijzen.

Ondertussen stellen we eveneens vast dat het concept van stroomproductie in grootschalige biomassacentrales terecht zwaar onder vuur ligt: het is niet duurzaam, niet CO₂-neutraal en te weinig kostenefficiënt, zeker in omgebouwde centrales. Daardoor daalt het draagvlak in Vlaanderen.

In het voorjaar van 2016 heeft de regering beslist om geen certificaten te geven aan Bee Power. Dat project werd bijgevolg geschrapt, in tegenstelling tot de biomassa-centrale in Langerlo, die normaal gezien in 2018 zal opstarten en ongeveer 2 miljard euro zal kosten. Er zijn nog onzekerheden: het laatste woord is daarover wellicht nog niet gezegd, en het is afwachten hoe dat dossier evolueert. Ook bij Max Green wordt er onderhandeld over bepaalde factoren die prijsbepalend zijn. Biomassa is echter ruimer dan de grootschalige centrales, zoals Bee Power en Langerlo. Er bestaan tevens tal van andere toepassingen, zoals biomassa-warmteprojecten. Tevens stellen we vast dat er interessante kleinschalige, decentrale projecten voor de opwekking van warmte of de combinatie van warmte en elektriciteit, de zogenaamde biomassa-cogeneratie, bestaan. Deze projecten maken gebruik van biomassa uit de buurt, zoals gerecycleerde houtresten, afval uit bosbeheer, biomassa-afvalstromen uit productieprocessen van groenteverwerkingsbedrijven, enzovoort.

Minister, in de commissie Energie schetste u tijdens de vergadering van 1 juni 2016 een beeld van de groenewarmte-installatie op biomassa naar aanleiding van de call groene warmte, restwarmte, diepe geothermie en biomethaan. We merken dat er daarvoor nog heel wat potentieel is in Vlaanderen. U kondigde aan nauw te zullen toezien op elke stap die de nieuwe eigenaars van Langerlo zouden nemen om te controleren of ze blijven voldoen aan de voorwaarden die in het akkoord met de regering staan. We weten dat de nieuwe eigenaar een van die voorwaarden, namelijk de herkomst van de houtpellets, ter discussie stelt. Er is ook een faillissement, en het is afwachten welke stappen de curator zal zetten.

Uw energieplan houdt deels nog rekening met grootschalige biomassacentrales omdat Max Green daar nog in zit. Is het opportuun om meer in te zetten op

kleine biomassacentrales die kunnen zorgen voor een baseload? Wat zijn de mogelijkheden voor kleinschalige biomassacentrales tot en met 5 megawatt? Hoe zal worden ingezet om kleinschalige, decentrale biomassa-projecten uit te werken? Op welke manier kan een investeringssteun worden uitgewerkt in plaats van een exploitatiesteun? Hoe zult u het kader voor deze kleinschalige biomassacentrales vormgeven?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Voor relatief kleinschalige biomassa-projecten tot 5 megawatt bestaan verschillende steunmogelijkheden, naargelang het type project.

Voor biomassa-installaties voor de productie van warmte voorziet de call groene warmte in investeringssteun voor installaties met een thermisch vermogen van meer dan 1 megawatt en ook voor een eventueel aangesloten warmtenet. In het Warmteplan, dat op 2 juni door de Vlaamse Regering is goedgekeurd, heb ik voorgesteld om deze investeringssteun uit te breiden naar installaties met een thermisch minimumvermogen van 300 kilowatt. Dit voorstel bevat ook maatregelen om de toekenning van investeringssteun te koppelen aan voorwaarden gericht op het verhogen van de kwaliteit van de uitbating van installaties en het beperken van emissies. Voor een uitgebreide beschrijving van de overige geplande maatregelen om warmte uit biomassa te stimuleren, verwijs ik u naar het Warmteplan.

Voor biomassa-installaties voor de productie van elektriciteit worden groenestroomcertificaten toegekend voor vermogens van 10 kilowatt tot 20 megawatt. Voor vermogens onder de 10 kilowatt heeft de Vlaamse Regering op 27 oktober beslist om de exploitatiesteun te vervangen door een investeringssteun voor de zogenaamde pocketvergisters op biogas.

Om het rendement van de ingezette biomassa of het ingezette biogas te verhogen, willen we echter dat ook maximaal warmte wordt gerecupereerd. Om dat aan te moedigen, worden aan installaties die elektriciteit produceren én warmte recupereren, ook nog extra warmte-krachtcertificaten toegekend. De installatie moet dan een kwalitatieve wkk-installatie zijn.

In het kader van het Warmteplan is vooropgesteld dat we ook verder zullen onderzoeken hoe we het rendement van biomassa-installaties nog verder kunnen verhogen.

In het Energieplan nemen we in de prognose geen bijkomende elektriciteitsproductie van zeer grootschalige biomassacentrales meer in rekening.

Er wordt tegen 2020 wel rekening gehouden met één bijkomend biomassa-project van grootteorde 20 megawatt van Aspiravi & Unilin Energie (A&U Energie), aangekondigd in augustus 2016. Aangezien het project in 2020 gepland wordt, hebben we in de prognose rekening gehouden met de helft van de verwachte productie. In 2020 wordt ook een maximale productie van de centrale Max Green verondersteld, zoals u net hebt aangehaald.

De productieramingen in het Energieplan inzake groene warmte uit biomassa omvatten de huidige productie uit biomassa aangevuld met de aangekondigde projecten die bekend zijn via onder meer de subsidiecalls, tot en met calls groene warmte, restwarmte, geothermie en biomethaan, toegewezen in het voorjaar 2017 en ook de overige geplande projecten, de ecologiesteun, via persberichten. Het betreft nagenoeg allemaal biomassa-projecten gekoppeld aan warmtenetten, voornamelijk energierecuperatie uit restafval. Voor de nieuwe installatie (A&U Energie) op houtafval werd eveneens de helft van de voorziene productie van

groene warmte in rekening gebracht omdat het nog niet duidelijk is wanneer in 2020 de installatie precies operationeel zal zijn.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Wat is de stand van zaken in verband met Langerlo?

Minister Bart Tommelein: Voor zover ik weet, is de situatie ongewijzigd. Men had gevraagd om een verlenging, die werd toegestaan. De curatoren handelen momenteel de zaak af. Ik kom daar niet in tussenbeide. De curatoren hebben een procedure aangespannen, daar is nog geen definitieve uitspraak over.

Strikt genomen is het project nog altijd niet helemaal afgevoerd, maar de tijd om de centrale nog operationeel te krijgen – augustus 2018 – is zo kort dat het bijna volledig uitgesloten is dat dit nog lukt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het afschakelplan – 345 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Opnieuw kwam het zogenaamde federale afschakelplan en de strategische reserve ter sprake. Federaal minister van Energie Marghem kwam in moeilijke papieren, want er werd gevreesd dat er in de winter geen strategische reserve beschikbaar zal zijn om eventuele stroomtekorten op te vangen. De vraag is intussen een beetje achterhaald, want de strategische reserve is nu opgelost, maar er moet nog een akkoord van Europa binnenkomen. Voor de strategische stroomreserve hebben we twee gascentrales, één in Vilvoorde en één in Seraing. De hoogspanningsnetbeheerder Elia heeft er echter voor gewaarschuwd dat deze capaciteit niet langer toereikend zal zijn. Men spreekt over een nood van 900 megawatt, terwijl we nu aan 750 megawatt zitten. Demand side response (DSR) is niet mee opgenomen in het concept van strategische reserve. De contracten moesten voor 31 oktober afgesloten zijn; dat klinkt nu raar, maar mijn vraag dateert van 4 oktober.

Met de onzekerheid van de kerncentrales in 2014 en 2015 kwam de bevoorradingszekerheid op de helling te staan. Om daarop in te spelen werd een afschakelplan aangekondigd om met een georganiseerde brown-out een black-out te vermijden. Concreet worden een aantal hoogspanningsposten in een welbepaalde schijf afgeschakeld. Om rekening te houden met de tal van kritische bemerkingen werd het federale afschakelplan in 2015 bijgestuurd en aangepast.

Vlaanderen wordt betrokken bij die besprekingen. In deze commissie hebben we u al aangegeven om in het afschakelplan de decentrale energieproductie niet mee af te schakelen. Elia zou zich daarvoor hebben geëngageerd. Als Vlaanderen optimaal wil inzetten op de decentrale productie is het belangrijk dat dit niet wordt afgeschakeld bij een brown-out.

Is alle decentrale productie reeds in kaart gebracht? Op welke manier verloopt het overleg tussen de overheden en de netbeheerders, zowel distributie als transport? U gaat misschien zeggen dat u enkel voor Vlaanderen kunt spreken. Hoe werd het afschakelplan van vorige winter geëvalueerd? In hoeverre kan men spreken van een gezamenlijk afschakelplan? Zijn er aanpassingen nodig sinds het

vorige afschakelplan? Op welke manier zal ervoor worden gezorgd dat de decentrale energieproductie niet wordt afgeschakeld? Welke criteria zouden hiervoor worden gehanteerd? Op welke manier heeft Vlaanderen de prioritaire infrastructuur kunnen vrijwaren?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Elia bevestigt dat de distributienetbeheerders (DNB's) en Elia een systeem hebben om ervoor te zorgen dat de decentrale productie in de mate van het mogelijke niet wordt afgeschakeld. In de onderstations behorend tot de schijven van het afschakelplan, is een bepaalde hoeveelheid decentrale productie aanwezig. Dit is onvermijdelijk en zal, gezien de stijgende trend in hoeveelheid decentrale productie in België, in de toekomst enkel toenemen.

Teneinde decentrale productie alsook prioritaire klanten, in de mate van het mogelijke, te vrijwaren van afschakeling, heeft Elia in samenwerking met de distributienetbeheerders en reeds specifieke maatregelen getroffen. Zo zal Elia, in geval van schaarste, in samenwerking met de distributienetbeheerders, het afschakelplan op selectieve wijze activeren. Bij deze selectieve activatie zullen feeders met prioritaire klanten, alsook de structureel injecterende feeders, niet worden afgeschakeld. Op deze manier zal de decentrale productie, behorend tot de geactiveerde schijf, in de mate van het mogelijke, worden gevrijwaard van afschakeling.

De DNB's voeren een oefening uit om deze structureel injecterende feeders in kaart te brengen.

In het geval dat het afschakelplan vanwege bepaalde omstandigheden niet op deze selectieve wijze kan worden uitgevoerd, zal de verbinding tussen het Elia-net en het onderstation van de distributienetbeheerder worden onderbroken en zal bijgevolg alle belasting – inclusief prioritaire feeders en structureel injecterende feeders – worden afgeschakeld. Echter, de DNB's zullen, in samenwerking met Elia, de prioritaire en structureel injecterende feeders zo snel mogelijk na afschakeling opnieuw inschakelen en hervoeeden.

In 2015 werd een specifieke, tijdelijke werkgroep afschakelplan opgericht op initiatief van de federale minister van Energie, bestaande uit vertegenwoordigers van de overheden en netbeheerders. Ook de drie regionale crisiscentra namen deel aan de meetings van deze werkgroep. Tijdens deze werkgroep werden de volgende zaken besproken en afgestemd: inhoudelijke en structurele wijzigingen aan het afschakelplan, de toepassingsmodaliteiten, de wijzigingen aan de betrokken regelgeving, de identificatie van prioritaire en gevoelige klanten, de uitwerking van de cartografie.

Verder zijn een continue monitoring en evaluatie opgezet. Hiervoor komt een keer per kwartaal de stuurgroep winteractieplan bijeen. Hierin zetelen de vertegenwoordigers van Elia, de distributienetbeheerders, de Algemene Directie Energie van de FOD Economie, het crisiscentrum van Binnenlandse Zaken en het kabinet van de federale minister van Energie. Tijdens deze vergadering worden mogelijke evoluties en aanpassingen aan het afschakelplan besproken. Er wordt feedback van deze werkgroep gegeven binnen Enover-plenair.

Bijkomend is er een jaarlijkse update van het afschakelplan die wordt gecommuniceerd via het nationaal crisiscentrum aan de gouverneurs, die op hun beurt de burgemeesters van de steden en gemeenten op de hoogte brengen. Ook bij een eventuele aanpassing van de procedure wordt er afgestemd met de regio's die in het beslissingsproces zijn betrokken.

In het federaal ministerieel besluit dat het afschakelplan vastlegt, is een definitie opgenomen van prioritaire klanten, namelijk de technische hulpsystemen nodig

voor de vitale werking van de netten van de transmissienetbeheerder en de distributienetbeheerders, de ziekenhuizen bedoeld in artikel 2 van de gecoördineerde wet van 10 juli 2008 op de ziekenhuizen en andere verzorginrichtingen, de beheercentrales van noodoproepen (100, 101 en 112) op basis van artikel 2, 61°, van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie, en de provinciale crisiscentra bedoeld door de ministeriële omzendbrief NPU-1 van 26 oktober 2006 betreffende de nood- en interventieplannen.

De ziekenhuizen, technische hulpsystemen en andere vallen dus onder de definitie van prioritaire klant, en zoals reeds gezegd zullen feeders waarop een prioritaire klant is aangesloten, niet worden afgeschakeld in geval van selectieve afschakeling of zo snel mogelijk worden hervoed in geval van niet-selectieve afschakeling.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dit is al een hele verbetering ten opzichte van de situatie in 2014-2015. Minister, is er nog een evaluatie gebeurd van de laatste winter 2016-2017 om mee op te nemen in het mogelijke afschakelplan voor 2017-2018 of werd toen besloten dat alles onder controle was?

Minister Bart Tommelein: Ik weet het niet, mijnheer Gryffroy. Ik zal het moeten navragen en laat het u dan weten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de aansluiting van windturbineparken – 346 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Hernieuwbare energie moet worden aangesloten op ons net, en de kosten daarvoor zijn doorgaans niet min. Dat wordt ook mee opgenomen in het businessplan. Voor PV-installaties worden de kosten gedragen door de distributienetbeheerders (DNB's). Voor windturbines geldt een plafond van 56.000 euro per megawatt volgens het Energiebesluit. Deze kosten worden ondergebracht onder de openbaredienstverplichting.

Er bestaan tal van voorbeelden waarbij de DNB's weigeren om projecten aan te sluiten omdat het lokale net op maximale capaciteit draait, waardoor een netverzwaring noodzakelijk zou zijn. Gezien de beperkte investeringsmogelijkheden voor netverzwaring focussen de DNB's op de meest rendabele projecten of de zogenaamde groene zones. Deze vraag om uitleg kon gemakkelijk worden aangesloten bij de eerste vraag, want het is een van de belemmeringen in Windkracht 2020.

Minister, dit is geen nieuw gegeven. Ongeveer een jaar geleden hebben we dit reeds besproken in deze commissie. Toen stelde u voor dat de regulator samen met een studiebureau een studie uitwerkt over de impact van de diverse varianten in regelgeving rond de aansluiting met flexibele toegang. Dit zou de basis vormen voor een beleidsadvies daarover.

Daarnaast werd aangegeven dat een evaluatie van artikel 6.4.14 zich opdringt, omdat de maximumcap vandaag de dag enkel geldt voor windmolenparken en enkel de aansluitingskosten van de producent worden bekeken. Er zou moeten

worden bekeken of er duidelijkere voorrangsregels nodig zijn voor de toegang tot het elektriciteitsnet in het kader van het technisch reglement.

Minister, u zei toen dat de tests met slimme windmolens uit de analyse van de proefprojecten veelbelovende resultaten vooropstelden, maar het blijft wachten op definitieve resultaten. Er is toen een project in Antwerpen opgestart. De resultaten daarvan zijn mij nog niet bekend.

Minister, wat is de huidige stand van zaken van het aantal negatieve aansluitingsadviezen? Vandaag staat er een cap op de maximale aansluitingskost voor windturbines. Hoeveel keer werd die overschreden? Is de studie van de VREG over de impact van de diverse varianten in regelgeving rond de aansluiting met flexibele toegang al afgerond? Wat zijn de resultaten? Welk beleidsadvies werd hiervoor geformuleerd? Wanneer zal dit worden geïmplementeerd? Op welke manier werd artikel 6.4.14 van het Energiebesluit geëvalueerd? Wat zijn de resultaten daarvan? Hoe zal het Energiebesluit worden aangepast? Wat is het resultaat van de analyse of er duidelijkere voorrangsregels nodig zijn voor de toegang tot het elektriciteitsnet? Zijn er al definitieve resultaten met slimme windturbines? Hoe kunnen die de dure aansluitingskosten vermijden? Welke opportuniteiten zijn er om dit toe te passen in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Er werden in 2016 vijf windmolenparken geweigerd om aan te sluiten, voor een totaal van 46 megawatt. Twee van de windmolenparken werden echter doorverwezen om aan te sluiten op het plaatselijk vervoernet of het transmissienet. Het aantal effectieve weigeringen bedraagt dus drie. De maximumcap werd negen keer overschreden, waarvan vijfmaal in de gevallen dat er een weigering van aansluiting was.

Ik veronderstel dat u artikel 6.4.13 bedoelt, aangezien artikel 6.4.14 gaat over de voorrang voor de installatie van meetapparatuur voor hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve warmte-krachtkoppeling (wkk's). Bij weten van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) en het Vlaams Energieagentschap (VEA) is er nog geen evaluatie geweest van het maximum volgens de indicatieve subdoelstellingen voor windenergie.

Een evaluatie van het artikel 6.4.13 dringt zich op, aangezien bijvoorbeeld de maximumcap vandaag enkel geldt voor windmolenparken en niet voor andere vormen van hernieuwbare energie. Verder werden in het artikel enkel de aansluitingskosten van de producent bekeken, terwijl in feite de aansluitingskosten van de netbeheerder vooral in de gekoppelde netten hoog kunnen oplopen. Volgens mijn informatie is de VREG van mening dat artikel 6.4.13 inderdaad minstens moet worden hervormd om in lijn te zijn met de nieuwe aanbevelingen van het beleidsadvies Aansluiting met Flexibele Toegang.

De studie werd inderdaad afgerond en is beschikbaar op de website van de VREG. Drie varianten werden bekeken bij een veronderstelde hoge en lage groei van hernieuwbare energie en kwalitatieve wkk. De VREG formuleerde op basis van deze studie, die op de website kan worden bekeken, een aantal aanbevelingen in een beleidsadvies voor de implementatie van een beleidsoptie waarbij flexibele aansluiting de norm is, maar wel een aansluitingsverplichting wordt opgelegd. De keuze van de waarde voor een aantal beleidsparameters, zoals de exacte waarde voor de redelijkheidslimiet en de keuzes van hoe het vergoedingsmechanisme voor modulatie zal werken, zijn hier cruciaal en worden overlegd met de stakeholders. Er wordt momenteel gewerkt aan de voorbereiding van een regulerend kader rond flexibiliteit waarbij de aanbevelingen van de regulator rond de 'aansluiting met flexibele toegang' als basis worden gebruikt.

Als we de doelstellingen rond hernieuwbare energie willen halen, zullen er in de toekomst zeker nog netversterkingen nodig zijn om alle hernieuwbare energiebronnen aan te sluiten. Aansluiting met flexibele toegang is een eerste stap om de netbeheerders een betere keuze te laten maken tussen een netinvestering en betalen voor modulatie. Een volgende stap komt er met de implementatie van de Europese netwerkcodes. De bedoeling van Europa is dat alle productie-installaties in Europa ongeveer dezelfde technische mogelijkheden zullen hebben. Hierdoor zullen alle nieuwe windmolens vanaf een bepaald vermogen technisch regelbaar zijn. De effectieve deelname wordt daarbij wel niet verplicht.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Als ik het goed begrijp, zegt u dat de wijziging in artikel 6.4.14 nog moet gebeuren en dat u daarvoor nog wacht op een aantal adviezen en overleg met uw stakeholders?

Minister Bart Tommelein: Ja.

Andries Gryffroy (N-VA): Is er daarvoor al een timing vastgelegd?

Ik heb niet zozeer de link gelegd met Europa. In de haven van Antwerpen is er ongeveer een jaar geleden een project opgestart. Heeft men daarvan resultaten? Heeft men de methodologie van het slim gebruiken van die windmolens – het af en toe deels uit de wind zetten – effectief nodig? De truc was toen: we tellen niet alle vermogens van de windmolens op om te kijken welke kabel we nodig hebben, we houden rekening met het feit dat het heel zelden voorkomt dat er 100 procent volle as kan worden gedraaid en er praktisch geen afname is op het net, waardoor je een congestie kunt krijgen. Men heeft dat risico genomen en men heeft op dat ogenblik gezegd: we gaan de kabel niet zo zwaar voorzien. Daardoor kun je er op een bepaald moment niet 100 procent hernieuwbare energie uit halen. Maar dat gebeurt maar een paar keer per jaar. Ik veronderstel dat men dat monitort. Ik ben benieuwd naar die resultaten. Klopt het dat men met slimme netwerken een congestie kan vermijden en dat het zelden moet worden toegepast?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Collega, wat dat laatste betreft, heb ik nog geen rapport gezien. Ik kan daarover dus niet oordelen en u ook niets meedelen.

De eerste kwestie gaan we regelen in het decreet Flexibiliteit, dat we op dit moment voorbereiden. De timing is om in het voorjaar van 2018 met het decreet Flexibiliteit naar de Vlaamse Regering te trekken.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Het zou interessant zijn om eens op te vragen, bijvoorbeeld bij Eandis, wat de resultaten van die studie zijn. Ik veronderstel dat we daar veel uit kunnen leren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de minimumnormen voor dakisolatie in de Vlaamse Wooncode – 430 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Tegen 2020 moeten, zoals bekend, alle daken van zowel woningen als huurwoningen, die voor 1 januari 2006 werden aangesloten op het elektriciteitsnet, geïsoleerd zijn. Zelfstandige woningen moeten al sinds 1 januari 2015 voldoen aan de minimumnormen die opgenomen zijn in de Vlaamse Wooncode.

Als minimumnorm voor dakisolatie wordt een relatief beperkte warmteweerstand van 0,75 gehanteerd. In een meer begrijpbare bewoording betekent dit een isolatielaagje van, afhankelijk van het gekozen isolatiemateriaal, 3 à 5 cm.

Deze minimumnorm uit de Vlaamse Wooncode staat wel in schril contrast met de ambities uit het Renovatiepact. Tijdens de besprekingen die werden gehouden in het kader van de uitvoering van de eerste fase van dit pact, werd geargumenteed dat de vereisten uit de Vlaamse Wooncode wel absolute minimumnormen moeten blijven om een bijkomende druk op de krappe huurmarkt te vermijden.

Het verhogen van de minimumnormen zou ertoe kunnen leiden dat bepaalde woningen niet meer mogen worden verhuurd omdat ze niet voldoen aan de norm of eigenaars niet meer investeren in de aanpassing van die woningen aan de minimumnorm. Met andere woorden, het aantal beschikbare woningen op de krappe huurmarkt zou kunnen afnemen.

Minister, het optrekken van de minimumnorm in de Vlaamse Wooncode zou de isolatiegraad van de Vlaamse woningen sterk doen toenemen. Is het aanpassen van de Vlaamse Wooncode opgenomen in het traject van het Renovatiepact? Indien niet, welke reden haalt u daarvoor aan? Vlaanderen, of België, heeft een van de slechtst geïsoleerde woningparken van heel Europa. Het bereiken van een voldoende hoge isolatiegraad staat in schril contrast met de minimumnormen uit de Vlaamse Wooncode, omdat het gevaar bestaat dat de krappe huurmarkt verder onder druk komt te staan. Werd het effect van het optrekken van de minimumnormen in de Vlaamse Wooncode op de huurmarkt al onderzocht? Wat waren de conclusies? De kwaliteit van de woningen op de huurmarkt moet verbeteren, maar een van de belangrijkste instrumenten om dat te kunnen doen, namelijk de Vlaamse Wooncode, kan niet ten volle worden benut omdat het gevaar wordt ingeroepen dat er een grotere krapte op de huurmarkt zou ontstaan. Welk traject ziet u dan om de woningkwaliteit op de huurmarkt te verbeteren zonder de krapte op die markt te vergroten?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Het aanpassen van de Vlaamse Wooncode is op dit moment niet opgenomen in het traject van het Renovatiepact. De Vlaamse Wooncode is immers een onderdeel van het woonbeleid en is dus de exclusieve bevoegdheid van mijn fantastische collega van Wonen, minister Homans. De finaliteit van het normenkader van de Vlaamse Wooncode is het bepalen van een ondergrens waaraan alle Vlaamse woningen vandaag moeten voldoen op het vlak van veiligheid, gezondheid, comfort en energie. Een woning die daaraan niet voldoet, beschouwen we als ongeschikt. De boodschap van de dakisolatienorm in de Vlaamse Wooncode is dat een huis zonder dakisolatie niet meer kan.

De finaliteit van het energiebeleid en het Renovatiepact is daarentegen het stelselmatig opwaarderen van de woningen, zodat ze in de toekomst drastisch minder energie verbruiken. In het kader van de langetermijnstrategie van het Renovatiepact volstaan de minimumnormen niet, maar spreken we ambitieuze doelstellingen af, die ook in de lijn liggen van het Europese energie- en klimaatbeleid. Het kader hier is dynamischer en toekomstgerichter, terwijl de Vlaamse Wooncode focust op de situatie vandaag.

Het effect nagaan van het optrekken van de dakisolatienorm in de Vlaamse Wooncode op de huurmarkt is dus de bevoegdheid van mijn collega bevoegd voor het woonbeleid.

Vanuit het energiebeleid zet ik met de sociale energie-efficiëntieprojecten in op private huurwoningen. Als ze worden bewoond door kwetsbare gezinnen, kan de eigenaar een beroep doen op gratis begeleiding door een projectpromotor en extra hoge premies voor dakisolatie, spouwmuurisolatie en de hoogrendementsglas krijgen. Welk traject moet worden afgelegd om die doelstellingen bij huurwoningen moet bereiken, moet u vragen aan collega Homans. Zij beschikt immers over meer en gedetailleerder cijfermateriaal over de kwaliteit van de huurmarkt.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik zal zeker niet nalaten om minister Homans die vragen te stellen. We weten nu ondertussen dat er nog altijd honderdduizenden woningen in Vlaanderen zijn die geen dakisolatie hebben en dus niet zullen voldoen aan de voor 2020 vooropgestelde doelstelling. Ziet u nog bijkomende inspanningen om mensen ervan te overtuigen om tegen 2020 daaraan te kunnen voldoen, of is dat ook iets dat ik aan minister Homans moet vragen?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Dat we inspanningen doen wat isolatie en dakisolatie betreft, lijkt me meer dan duidelijk. Zaterdag was er nog de eerste officiële Isolatie-dag ter promotie. Dat komt vanuit de sector. Ik denk dat we ook op geen enkele manier inspanningen laten liggen om mensen duidelijk te maken, in communicatie, via premies, via dubbele premies, dat ze hun dak moeten isoleren. Ik denk eerlijk gezegd dat dat vruchten afwerpt. De laatste groep mensen die ervan moeten worden overtuigd dat hun dak eerst en vooral moet worden geïsoleerd vooraleer ze andere zaken doen, vraagt een belangrijke inspanning, maar we laten het daar niet bij. Waar ik kan, waar we aanwezig zijn, waar we communiceren, proberen we dat heel duidelijk in de verf te zetten. Het wordt heel zwaar ondersteund. Ook de communicatie is daar toch heel duidelijk over. Ik denk dat de Energiehuizen ook op dat vlak nog een belangrijke rol kunnen spelen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik erken natuurlijk dat er heel wat dingen gebeuren. Er is heel veel gesensibiliseerd. Er zijn heel wat subsidies gegeven – we spreken daar heel vaak over – mensen worden echt aangemaand om het te doen, maar ik stel toch vast dat er een hardnekkige groep is die het niet doet. Ik vraag me dan af wat we gaan doen als in 2020 blijkt dat er nog 200.000 à 300.000 woningen zijn die geen dakisolatie hebben. Gaan we hun verbieden hun woning te verhuren?

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de houding van de consument ten aanzien van de vrijgemaakte energiemarkt en de keuze van de energieleverancier – 434 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Voorzitter, minister, de energiemarkt is sinds 2003 vrij. De consumenten kunnen dus zelf beslissen over de aansluiting bij een energieleverancier. Men kan kiezen voor de meest aangepaste voorwaarden en de beste tarieven. De Vlaamse overheid, de regering stimuleert ter zake ook een slimme overschakeling. De V-test blijft een zeer handig instrument om de verschillende elektriciteits- en aardgasproducten van alle energieleveranciers objectief te vergelijken. In het verleden hebben we in deze commissie al meermaals gedebatteerd over het beter beschermen en sensibiliseren van de consumenten. Uit een recente rondvraag van de Vlaamse energieregulator blijkt nu dat tussen de 20 en de 30 procent van de gezinnen aan de zijlijn blijft staan. De cijfers leren ons dat 28 procent van de gezinnen nog nooit van energieleverancier is veranderd. Het kan natuurlijk ook zijn dat ze bij diezelfde leverancier betere voorwaarden hebben gekregen, waardoor ze het niet nodig achten om te veranderen. 19 procent heeft totaal geen interesse om op zoek te gaan naar informatie over de energiemarkt, en 22 procent van de gezinnen bekijkt de energiefactuur zelfs niet.

Daaruit besluiten we dat een aanzienlijk deel van de gezinnen zeer passief staat ten aanzien van de vrijgemaakte energiemarkt. Dat staat in schril contrast met de kost van energie op het gezinsbudget en de besparingsmogelijkheden.

Minister, op welke manier kunnen we de consumenten beter sensibiliseren om zich actiever te bewegen op de energiemarkt? Deze vraag werd hier al vele malen gesteld. Op een bepaald moment is het ook op, als ik het zo mag uitdrukken. Je kunt blijven roepen, en de laatste mensen ga je waarschijnlijk nooit meekrijgen – ik ben benieuwd naar uw visie hierop.

Er bestaan tal van waardevolle instrumenten om de gezinnen aan te sporen om steeds te kiezen voor het meest voordelige energiecontract. Hoe evalueert u, wetende dat deze instrumenten er zijn, het laatste rapport hierover van de regulator?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Er zijn sinds de opening van de markt op 1 juli 2003 duidelijk grote inspanningen geleverd, zowel door de overheid als door de regulator. Gelet op de cijfers in verband met de actieve deelname van de afnemers in Vlaanderen, zoals bijvoorbeeld tot uiting komt in het overstappen naar een van de andere energieleveranciers die in Europees verband tot de top horen, zijn deze inspanningen ook succesvol te noemen.

Maar het kan altijd beter. We stellen inderdaad vast dat bepaalde groepen moeilijker tot een actieve houding aan te zetten zijn. Het Vlaams Energieagentschap (VEA) en de VREG werkten in het verleden al samen om kwetsbare gezinnen, ouderen en gezinnen met een migratieachtergrond te informeren. Op dit ogenblik werken zij samen met Samenlevingsopbouw, het Netwerk tegen Armoede en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) om kwetsbare gezinnen beter te bereiken. Mijn ervaring leert mij echter dat het niet enkel kwetsbare groepen zijn die op de hoogte gebracht en overtuigd moeten worden.

Ze zetten daarbij maximaal in op het netwerk van doorverwijzers en intermediairen die persoonlijke contacten hebben met kwetsbare gezinnen. Dit is ook de taak van de Energiehuizen. We verwijzen hierbij ook naar een bijkomend type opvolgscan, die ook een overstap naar een voordelige energieleverancier inhoudt. Die komt er vanaf 2018 en zet enkel in op begeleiding bij een leverancierswissel.

We kunnen als overheid niet zoveel bijkomend doen via traditionele informatiekanalen. De komst van de digitale meters zou een impuls kunnen geven aan de innovatie en zo nieuwe klantengroepen aantrekken. Het is ook mijn ervaring dat heel wat mensen aan wie ik vraag naar hun verbruik in kilowattuur en naar de oorzaak van dat verbruik, mij meestal het antwoord schuldig blijven.

Op lokaal vlak wordt de mogelijkheid bekeken om via nudging klanten aan te zetten tot rationeel energiegebruik.

U verwijst naar instrumenten zoals de V-test en de Servicecheck van de VREG, alsook naar andere, private, prijsvergelijkingswebsites. Deze instrumenten spelen zeker een positieve rol in de hoge activiteitsgraad van de energieafnemers in Vlaanderen. Zij kunnen niet als enige instrument ingezet worden. Het is nodig om de publieke instrumenten continu te verbeteren en ook te promoten bij het publiek. Ik waardeer de inspanningen die het VEA, de VREG en de Vlaamse Ombudsdienst hiervoor doen, maar voor de doelgroep is er een specifieke begeleiding nodig. Die zou kunnen worden geboden door bijvoorbeeld de Energiehuizen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik waardeer ook de inspanningen van de Vlaamse overheid, het VEA, de regulator en zelfs de leveranciers. Maar het is zoals u zegt: ik heb het inderdaad ook al een paar keer ervaren wanneer ik een voordracht geef. Ik vraag dan aan de mensen hoeveel ze betalen. Ongeveer driekwart van de mensen weet dat. Als ik dan vraag hoeveel ze verbruiken, verdwijnen de vingertjes. We zitten daar dus nog altijd met een probleem. Ik hoop ook dat de digitale meter nieuwe triggers gaat teweegbrengen waardoor de mensen dan plots wel gaan kijken naar hun factuur. Misschien kan ook de facturatie duidelijker, zoals we hier al een paar keer hebben gesteld. Voor veel mensen is dat ook een reden om gewoon te betalen wat ze denken te moeten betalen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.